

Şehir ve her şey...

BÜTÜNŞEHİR

Yıl: 3 / Sayı: 22

Fiyatı: 20 ₺

Kültür ve Tarih Dergisi

SAYGLIÖN
KALESİ

Prof. Dr.
ŞABAN KUZGUN

SAMSUN
İSKELELERİ ve
MOTORCULAR

KADIN HASTALIKLARI ve JİNEKOLOJİK ONKOLOJİ

Prof. Dr. Arif KÖKÇÜ

Laparoskopik Kanser●
Ameliyatları

Laparoskopik Rahim●
Sarkması Ameliyatları

Laparoskopik Rahim●
Ameliyatları

Kadınlarda İdrar●
Kaçırma Ameliyatları

Ven Beylerbeyi

4+1 210 m² Deniz Manzaralı Daireler

Mevlana Mahallesi Serhat Caddesi Atakum - SAMSUN Tel: 0532 295 59 14

wowTURKEY.com

İÇİNDEKİLER

BÜTÜNŞEHİR'DEN MERHABA 22 <Tevfik DEMİR> 05

Uzun Samsun İçenler Aşireti <Ali AYÇIL> 06

Modern Liman Yapılmadan Önce SAMSUN İSKELELERİ ve MOTORCULAR <Prof. Dr. Cevdet YILMAZ> 10

Saygılon Kalesi <Büyüamin KIVRAK> 20

ÇARŞAMBA'NIN ÖNEMLİ DEĞERLERİNDEN PROF. DR. ŞABAN KUZGUN <Servet ZEYREK> 28

Seyyahların İzinde Ladik <İzzet ACAREL> 32

ATAKUM'DA 5 BİN ÖĞRENCİYE KIRTASIYE YARDIMI > 36

Tekkeköy Belediyesi Zübeyde Hanım Hanımlar Konağı Hizmete Girdi > 38

ZİHNİ ŞAHİN: SAMSUN'UN İSTİHDAM SORUNUNU ÇÖZECEĞİZ > 40

O İbrahim Sarıcaoğlu: Hain Geceyi Unutmayacağız > 42

CUMHURBAŞKANI ERDOĞAN AÇTI > 44

Pontos ve Lazistan <Tamer ÇİLİNGİR> 46

Yıl: 3/Sayı: 22
Ağustos 2018

BÜTÜNŞEHİR

İmtiyaz Sahibi ve Sorumlusu
AYVAZ BASIN YAYIN TANITIM
NURİ AYAR

Genel Yayın Yönetmeni
Recep YAZGAN

Yayın Kurulu
Prof. Dr. Cevdet YILMAZ
Prof. Dr. Önder DUMAN
Tevfik DEMİR
Recep YAZGAN
Mustafa KARAOSMANOĞLU
Dr. Cem GENÇOĞLU
Dr. Öğr. Üyesi Seyfullah GÜL

İletişim
Gaziler Meydanı Gelişen Han
No: 11 Kat: 3
İlkadım/Samsun
Tel: (0362) 432 12 01
Gsm: 0552 202 80 18
butunsehirsamsun@gmail.com

Baskı
Uğur Ofset
Pazar Mah. Şehit Nuri Urun
Sok. No: 48 İlkadım/Samsun
Tel:(0362) 431 52 55
www.ugurofset.com.tr

Baskı Tarihi
31.08.2018

Bütünşehir Dergisini Eabil
Kitabevi, Endülüs Kültür Merkezi,
Deniz Kültür Merkezi
Selamet Kitap Kirtasiye'nden
temin edebilirsiniz.

Bütünşehir'den Merhaba 22

22.sayımızla karşınızdayız ama son yaşanan daha doğrusu ülkemize yaşatılan ekonomik kriz bizi tam kalbimizden vurdu.Kağıt fiyatları tam tamına yüzde yüz arttı. Hiç bir ticari beklentisi olmayan, sadece kendi maliyetini çıkartacak kadar reklam bulduğunda cıkarılan bu dergi bu kriz karşısında daha ne kadar dayanabilecek bilmiyoruz.

Bütünşehir bir misyon dergisi.Siyaset üstü bir dergi.Yazarları birbirinden kıymetli ilim irfan insanları.Onlara şehrimiz adına da dergimiz adına da teşekkür borçluyuz.Maddi beklentileri olmadan yaşadığımız bu şehre ne katabiliriz kaygısıyla bize destek oluyorlar.Samsun şehir kültürü ve şehir hayatı açısından kısır ve toplama bir yer maalesef.İnsanlar bu şehre yerleşip kalıyorlar ama aidiyet hissedemiyorlar bir türlü.

Bütün sohbetler sen nerelisinle başlıyor ve babalarının hatta dedelerinin geldikleri yerden insanlar akrabalık,dostluk kurmaya çalışıyor. Bu sayımızda da yine Samsun'un dününe ait bilgiler, belgeler ve fotoğraflar var.Prof.Dr.Cevdet Yılmaz hocamız bu sayımıza da liman yapılmadan önceki Samsun iskelelerini yazdı.

İzzet Acaarel hocamız tam bir Ladik aşığı.O da Ladik'ten geçen seyyahları yazmaya devam etti.

Vezirköprü' den Bünyamin Kıvrak hocamız da yine Vezirköprü'nün tarihi kalesini dergimiz için kaleme aldı.

Yine Çarşamba'nın önemli değerlerinden Prof.Dr.Şaban Kuzgun hocamızı da Servet Zeyrek yazdı.

Daha neler mi var? Onu da dergimizi incelerken göreceksiniz.

Yeni bir sayıda buluşmak umuduyla bu şehrin güzel insanlarına saygı ve selamlarımı sunuyorum.

Tevfik DEMİR

UZUN SAMSUN

UZUN SAMSUN İÇENLER AŞİRETİ

Ali AYÇİL

*Aralarında bir
kan bağı, kağıda
dökülmüş bir yasa,
ortak bir mekan ya
da coğrafi bir aidiyet
olmasa da, onlar,
bütün hayatlarının
kendilerini birbirine
tutuşturduğu tuhaf
bir ruh akrabalığının
mensubudurlar.*

Benim için bu ülkenin en garip, en yalnız, en içli aşiretini Uzun Samsun İçenler oluştururlar.

Aralarında bir kan bağı, kağıda dökülmüş bir yasa, ortak bir mekan ya da coğrafi bir aidiyet olmasa da, onlar, bütün hayatlarının kendilerini birbirine tutuşturduğu tuhaf bir ruh akrabalığının mensubudurlar. Her nerede yaşarlarsa yaşasınlar tavırları, edaları, tarzları acayip bir biçimde benzerlikler gösterir. Tütünün, çubuktan, tabakadan, Gelincikten, Harmandan savrula savrula gelip yerleştiği en güvenilir dudak, bu sağlam delikanlılara aittir.

Nikotin hiçbir yerde, onların içlerinde olduğu kadar huzura kavuş-

mamıştır. Dumanı en iyi onlar üfürmüş, parmaklarını en çok onlar sarartmışlardır. Cepleri az buçuk para görünce hemencecik marka değiştiren zıpçıktıların, tiryakiliğin kanununu lekeleyen tıyneti, onlarda zerrece yer etmemiştir. Uzun samsun içenler için hayatta karşılaşılabilecek birkaç büyük ihanetten birisi, tiryaki yoldaşlarından birinin, içtiği sigaranın markasını değiştirmesidir.

Samsun, Kurtuluş Savaşı' da ne kadar önemli bir yer tutuyorsa, uzun samsun da onların hayatında neredeyse o ölçüde yer tutar. Hatta bu sebepten, aralarında işi milli bir mesele haline getirenler bile çıkmıştır.

*Orta mektepte
okudukları sınıfların
en arka sıralarını
yurt bellemiş,
olası bir işgale
karşı savunmanın
her çeşidine
başvurmuşlardır.
Arkadaşlarının
ağız süt kokarken,
aşklarını
sıraların üzerine
yazmayı daha
bu dönemlerde
öğrenmiş, yine
mahallelerinin
namağlup
çetelerinin temelini
bu dönemlerde
atmışlardır.*

Yerli malı kullanmaktan asla şaşmayan bu naif ahaliyi, yabancı sermayeye karşı verdikleri alkışlanası mücadelede yalnız bırakanlar, onların nokta- i nazarında elbette hain olmayı bir miktar hak etmişlerdir.

Uzun samsun tiryakilerini kalın bıyıklı, hırçın, pas paye, vurdumduymaz ve izbe insanlar olarak görenler; sosyal tarihimizi anlayabilecek en mühim numuneleri saf dışı bıraktıklarının farkında bile değiller. Şöyle ki; Onlar:

Anneleri, atletlerinin dikiş yerlerindeki bitleri kırdığı günden beri hep bir yerleri kaşınmış, sırf bu kaşıntı yüzünden başlarına olmadık belalar almışlardır.

Babalarına ait hatırlayabildikleri en berrak anı, suratlarına indirilmiş kallavi bir tokattır. Bu yüzden ömürleri boyunca yanaklarında hep bir yanma hissetmiş, ona bir gülün dalı dokunup serinletsin diye yanıp tutuşmuşlardır.

İlk mektepte kara önlükleri her gün olmadık yerinden yırtıl-

mış, evde işittikleri onca azara rağmen, ertesi gün yırtıklarıyla sokaklarda arzı endam etmeye devam etmişlerdir.

Orta mektepte okudukları sınıfların en arka sıralarını yurt bellemiş, olası bir işgale karşı savunmanın her çeşidine başvurmuşlardır. Arkadaşlarının ağız süt kokarken, aşklarını sıraların üzerine yazmayı daha bu dönemlerde öğrenmiş, yine mahallelerinin namağlup çetelerinin temelini bu dönemlerde atmışlardır.

Liseyi, sınıftan çok kıraathanelerde, okulun arka bahçesinde ya da akla hayale gelmeyen bahanelerde okumuş, bütün ev ödevlerini kızlar üzerine yapmış, ancak her ne hikmetse sınıfta "çakmaktan" paçayı kurtaramamışlardır. Üç yıllık eğitimi, sürekli çift dikiş atmaları yüzünden dört, beş, bazen altı yılda tamamlayabilmışlerdir.

Üniversite sınavlarına onlar kadar özgüveni yüksek, onlar kadar ben her şeyi bilirim edasıyla giren olmamış, gelin görün ki sonuçlar açıklandığında numaralarını hatırla-

lamakta onlar kadar güçlük çeken başka bir gençlik kabilesi de çıkmamıştır.

Tarihin garip bir cilvesi olsa gerek, aralarında yüksek mektebi kazananlar çıkmışsa da, gittikleri şehirde hemen bir ideolojiye saplanmış, geceleri duvarlara yazılar döşenmiş ve dava uğruna kaba etlerinde morartılmadık yer bırakmamışlardır.

Hemen hemen hepsi sevdikleri kızı alamamış, bu derin yarayı tedavi etsin diye yeni aşklara saplanmış, ama yaralarını azdırmaktan başka bir başarı da elde edememişlerdir.

Nihayetinde bir şekilde evlenmişler, karılarının asık suratına, çocuklarının ağlayışlarına bir duman darbesiyle karşılık vermişlerdir. Hatunlarına kızıp darıldıkları olsa da, bazı geceler tuhaf bir şekilde içlilikleri tutmuş, onların dizlerine başlarına koyup hüngür hüngür ağlamışlardır. Bu ulaşamaz yalnızlıklarını karıları bile

anlamamış, çoğu kere anlamak istememişlerdir. Çocukları ise, babalarının hıçkırıklarını bütün ömürlerince hafızalarında saklamışlardır.

Yaşları ilerledikçe çelebilemişler, gençlere hayatın anlamı ve gelecek üzerine hikmetli sözlerle dolu nasihatlerde bulunmayı ihmal etmemişlerdir. Fakat afacan çocuklara, isyankâr delikanlılara ve eğri yola düşenlere de bir şekilde kol kanat germiş, itiraf etmeseler de onları kabilelerinin doğal üyeleri telakki etmiş, ezbere bildikleri bu hayatlara karşı bıyık altından gülümseyerek kendi hikâyelerine dalmışlardır.

Olmadık bir anda sinirlenerek tuttıkları takımı ya da partiyi terk etmiş, ancak ölünceye kadar babalarına ve annelerine saygıda kusur göstermemişlerdir.

Ve yine ölünceye kadar, tiryakinin son sigarasının içilmeyeceği yasasını bir kereliğine bile ihlal etmemişlerdir.

Şimdiye kadar, hakikaten kırılğan, efendi ve alabildiğine yerli bu aşireti görmemezlikten gelen yurtsuz sosyologlar, bundan sonra da kutsal bilimlerinin kıyısına onları yaklaştırmayacaklar. Ama ciğeri sağlam "uzun samsun içenler aşireti", bütün bir hayatımızın yasını attıkları o kocaman içleriyle, içimizde yaşamaya devam edeceklerdir; bundan hiç şüpheniz olmasın. Ne kapalı mekânlarda asılı duran "sigara içilmez" yazıları, ne karılarının dırdırları, ne de nefesleriyle körebe oynayan ölüm onları durduramayacak. "Uzun samsun içenler aşireti"nin başına gelebilecek en büyük facia, Samsun sigara fabrikasının bir greve ya da yabancı sermayenin istilasına kurban gitmesidir. Ki bu da, yeni bir Kurtuluş Savaşı demektir onların nazarında...

Ali AYÇİL - Ceviz Sandıklar ve Para Kasaları...

30 AĞUSTOS ZAFER BAYRAMI

Kutlu Olsun

HAMİT KILIÇ
BAFRA BELEDİYE BAŞKANI

/hamitkilibafra

/hamitkilibafra

/hamitkilibafra

Modern Liman Yapılmadan Önce SAMSUN İSKELELERİ ve MOTORCULAR

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ

Günümüz modern liman tesislerinin inşasına kadar geçen dönem içinde, Samsun Limanı'nda kıyı ile açıkta demirleyen gemiler arasında insan ve eşya eşya nakli motor, çapar ve kayık gibi küçük deniz araçları ile sağlanıyordu.

Bu makalede, Cumhuriyetin ilk dönemlerini de kapsayan 1900-1960 yılları arasında, günümüz modern liman tesislerinin inşasına kadar geçen dönem içinde, Samsun Limanı'nda kıyı ile açıkta demirleyen gemiler arasında insan ve eşya naklini gerçekleştiren ulaşım araçları ve onların bazı özellikleri üzerinde durulmuştur. Araştırmamızda ilgili literatür yanında, Samsun Liman Başkanlığı Arşivi'nde bulunan bazı belgelerden yararlanılmıştır.

1. Cumhuriyetin ilk yıllarında Samsun Limanı

Bugünkü Samsun Limanı, 3

Eylül 1953'te yapımına başlandıktan yedi yıl sonra 14 Aralık 1960'da modern liman tesisleri olan dalgakıranlar ve rıhtımı inşa edilip hizmete girinceye kadar, tarih boyunca denizin ve rüzgârın etkisine açık ve bütünüyle fizikî şartların kontrolü altındaydı. Aslında Samsun şehri antik çağlardan beri önemliydi ve daha o dönemlerde Mezopotamya'da Ninova'ya kadar uzanan sahanın Karadeniz'e çıkan kapısı durumunda olup, Ninova-Amisos (Samsun) yolu önemli bir ticaret güzergâhı idi. Bu öneminden dolayı bugün Fener Burnu adı verilen

verde antik bir mendirek inşa edilerek kuzeybatıdan esen hâkim rüzgârlara karşı kısmî bir korunma sağlanmıştı. Fakat özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde modern liman tesislerine olan ihtiyaç oldukça artmış, bunun için bazı girişimlerde bulunulmuştu. Fakat bu girişimler özellikle Birinci Dünya Savaşı'nın araya girmesi ile sonuçsuz kalmıştı.

Cumhuriyetin ilânı ile Türkiye'de başlatılan kalkınma hamlesi sonucu bir yandan yeni demiryolları döşenirken, diğer yandan da bu yolların denizden devamını sağlayacak limanlara gerek duyulmuştu. Samsun bunlardan biriydi ve özellikle Samsun-Sivas demiryolu hattının yapılması ile Samsun'da her türlü hava şartında gemilerin rahatça yanaşarak yükleme ve boşaltma yapabileceği bir limana olan ihtiyaç artmıştı. Bu dönemde özellikle İç Anadolu'dan Bağdat'a kadar olan sahanın çıkış kapısı olan Samsun Limanı'nda gemi trafiği artmış, yükleme-boşaltma faaliyetleri ile insan naklinde önemli rakamlara ulaşılmıştı. Fakat modern rıhtımlar ve onu her türlü kötü havada koruyan dalgakıranlar olmadığı için

gemiler kıyıya yanaşamıyor, yük ve yolcularını doğrudan karaya indiremiyor, ya da bindiremiyor-du. Kıyı ile gemiler arasındaki bu irtibatı mavnâ, motor, kayık, çapar vb. adlarla anılan deniz araçları sağlıyordu.

2. Liman içinde ulaşım ve nakliyat

2.1. İskeleler

Modern liman tesisleri faaliyete geçinceye kadar olan dönemde Samsun Limanı'nda yükleme ve boşaltma işleri şehrin önündeki koyda denize doğru uzanan (kazıklar üzerine tahta döşemeli) iskelelerden yapılıyordu (Foto 1). Vapurlardan (ve sair gemilerden) çaparlar, motorlar, kayıklar aracılığıyla iskelelere çıkarılan ticarî mallar bu iskelelerden ambarlara taşınıyor, aynı şekilde limandaki eşyalar ve yolcular da yine bu iskelelerden çapar ve kayıklar vasıtası ile açıkta bekleyen gemilere taşınıyor / yükleniyordu.

Sayıları zaman içinde değişen ve gördükleri işleve göre isimlendirilen bu iskelelerin başlıcaları; Şimendifer İskelesi, Yolcu İskelesi, Tütün İskelesi, Gümrük (Yük) İskelesi, Gaz İskelesi, Dakik (Un) İskelesi, Zahir ve Park İskelesi idi (Foto 2).

Cumhuriyetin ilânı ile Türkiye'de başlatılan kalkınma hamlesi sonucu bir yandan yeni demiryolları döşenirken, diğer yandan da bu yolların denizden devamını sağlayacak limanlara gerek duyulmuştu. Samsun bunlardan biriydi ve özellikle Samsun-Sivas demiryolu hattının yapılması ile Samsun'da her türlü hava şartında gemilerin rahatça yanaşarak yükleme ve boşaltma yapabileceği bir limana olan ihtiyaç artmıştı.

Foto 1. Samsun iskeleleri; a) Güneydoğuya bakış, b) Kuzeybatıya bakış (Anonim).

Foto 2. a) İskelede yükleme boşaltma faaliyetleri, b) Modern liman tesisleri olmadığı için açıkta beklemek zorunda kalan gemiler (Anonim).

2.2. Yükleme-boşaltma faaliyetleri ve yaşanan sorunlar

İskeleler ile kıyıya yanaşamayıp açıkta bekleyen gemiler arasında irtibatı sağlayan tekneler ve bunlarla yapılan nakliyat çoğu zaman büyük problem teşkil ediyordu.

Bunlardan *birincisi kötü hava koşullarında yükleme ve boşaltmanın yapılamayışından kaynaklanan sorunlardı*. Gemiler, modern liman tesislerinin olmadığı 1960 öncesine kadar olan dönemde, şehrin iki yanındaki Mert ve Kürtün ırmaklarının getirdikleri alüvyal malzeme ile sığlaşan denizde, kıyıdan açıkta demir atmaktaydı. Bu yüzden vapur seferleri de düzensiz bir haldeydi. Ani değişen hava koşulları yanında, özellikle poyraz ve yıldız rüzgârlarının oluşturduğu fırtınalar zorunlu olarak gemileri limandan uzaklaşıyordu. Yılın üçte birinde, yaklaşık yüz gün limanda fırtına olmuyor, ancak o zamanlarda rahat iş yapılabiliyordu. Diğer zamanlarda, özellikle kış aylarında gemiler, günlerce kıyıdan açıkta durup yükleme-boşaltma yapabilmek için havanın sakinleşmesini bekliyordu. Fırtınalı havalarda gemilerin yükleme ve boşaltma işleri sırasında can ve mal kayıpları da oluyordu. Fırtınalı günlerde çaparlar yüklerini

iskeleye çıkarırken hasara uğruyor, yük ve yolcular yağmurdan ıslanıyordu. Bazen de fırtınanın şiddetinden çaparlar batıyordu. Bütün bunlar can ve mal güvenliğini tehlikeye attığı gibi, yükleme boşaltma faaliyetlerinin maliyetini de arttırıyordu.

İkincisi ise tekne sahipleri, tayfalar ve hamallardan kaynaklanan problemlerdi. Özellikle gemiler ile kıyı arasındaki nakliye ve bunları gerçekleştiren kişilerin istedikleri veya aldıkları ücretler bazen İstanbul ile Samsun arasındaki taşıma fiyatına eşit oluyor, bu durum ulaşım maliyetini arttırdığı için limana gelen gemi sayısının azalmasına ve bu yolla Samsun Limanı'nın ticaret hacminin küçülmesine neden oluyordu. İşte bu yüzden limanda hamaliye ve çapar ücretleri çoğu zaman şikâyet konusuydu. Müşteriler kayık ücretlerinin İstanbul'dan Samsun'a olan vapur ücretine denk olduğunu iddia ederken, çapar sahipleri kendi nakliye fiyatlarının düşüklüğünden yakınıyordu. Ayrıca gerek çaparlarla yapılan yükleme ve boşaltma esnasında, gerekse bu yüklerin hamallar tarafından taşınması esnasında mallar zarar gördüğü için nakliye maliyeti biraz da böyle artıyordu. Ticarî mallardaki kayıp ve zarar piyasada darlığa ve hayat

pahalılığına neden olurken, tüccarın, malını birkaç gün gecikmeyle piyasaya çıkarması ise iş dünyası içinde itibarını zedeliyordu.

1938 yılında Samsun Ticaret Odası'na bağlı 15 esnaf cemiyetinin toplam 6.281 kayıtlı üyesi vardı. Bunların 118'i Çaparıcı, 85'i Motorcu ve 410'u da Hamallar cemiyeti üyesiydi.

2.3. Ulaşım araçları

İskeleler ile (modern liman tesisleri olmadığı için kıyıya yanaşamayarak) açıkta beklemek zorunda olan gemiler arasında yolcu nakli motorlu ve motorsuz kayıklarla yapılırken eşya ve yük nakli ise daha çok çapar adı verilen teknelerle sağlanıyordu (Foto 3).

Belediye her yıl bu araçların işletme ruhsatnamelerini yeniliyordu. Ruhsatname verilirken öncelikle bu araçlarda; "denizcilikle ilgili alet ve teçizatının tam, gece ve gündüzleri halat, gönder ve iki adet tahliye simidinin mevcut, makinelerinin sağlam, seyrü sefer sırasında ve istenildiği anda manevra yapmak kabiliyetine haiz, ayrıca (kuzey rüzgârlarına açık olan Samsun limanında her an fırtına çıkabildiğinden) teknelerinin de hacimce sefere elverişli olması" şartlarını arıyordu. Yine teknelerinin sağlam olmadığı ve içlerindeki kürek,

Foto 3. Samsun Limanı'nda yük ve yolcu taşıyan; a) Kayıklar b) Çaparlar (Kaynak: Samsun Büyükşehir Belediyesi Arşivi).

kanca, demir, zincir, baş ve kış palamut halatları ve eşya üzerine örtülecek muşamba gibi teçhizatının mevcudiyeti ile seyrüsefer esnasında tahmil ve tahliye elverişli olup olmadığı gibi hususlara da ruhsatname verilirken dikkat ediliyordu.

Sonraki yıllarda Liman İdaresi'nin kurulması ile birlikte Samsun Limanı içinde faaliyet gösteren bütün bu tekneler tespit edilmiş ve tüm özellikleri ve birer fotoğrafı ile birlikte kayıt altına alınmıştır¹. Samsun liman Başkanlığı

1 * (Her ne kadar esas amaç motor, çapar vd. deniz araçlarını sahipleri ile birlikte kayıt altına almak gibi görünse de) Liman

Arşivi'nde bulduğumuz, limanda hizmet gören bu araçlardan 7 tanesinin künyesi (sahipleriyle birlikte çekilmiş) fotoğrafları ile birlikte Foto 4,5,6,7,8,9,10'da, teknik özellikleri de Tablo 1 ve 2'de gösterilmiştir.

Belgelerde kullanılan fotoğraflar, aynı zamanda fotoğrafların çekildiği yıllarda Samsun Limanı ve denizden şehrin genel panoramasını göstermesi açı-

Başkanlığı'nda bulunan bu fotoğrafların bizim açımızdan önemi; arka planda Samsun şehri ve iskelelerinin farklı bir başka açıdan görülmesidir. Bu yazının hazırlanmasındaki esas amaç da bu fotoların kamuoyu ile paylaşılma istenmesidir.

sından da ayrıca büyük önem taşımaktadır. Bu fotoğraflarda doğal kıyı şeridi, plajın nasıl kullanıldığı, tren vagonlarının deniz ile şehir arasını nasıl böldüğü, kıyıda antrepolar, iskeleler ve üzerlerindeki vinçler, yük ve yolcu taşıyan bu teknelerin fizikî görünüşleri, konfor ve sağlamlık dereceleri, hangi tür teknelerin kıyıya ne kadar yanaşabildikleri, şehrin kendisi, arka plandaki yamaçlar ve boş tepeler gibi bugünden çok farklı olan manzaraları rahatlıkla tespit edilebilmektedir. Bu yönleriyle fotoğraflar ayrıca şehrin yakın geçmişine ışık tutan birer tarihî

Foto 4. Saadet

Foto 5. Tümer

Foto 6. Nuran

Foto 7. Ceylan

Foto 8. Gelincik

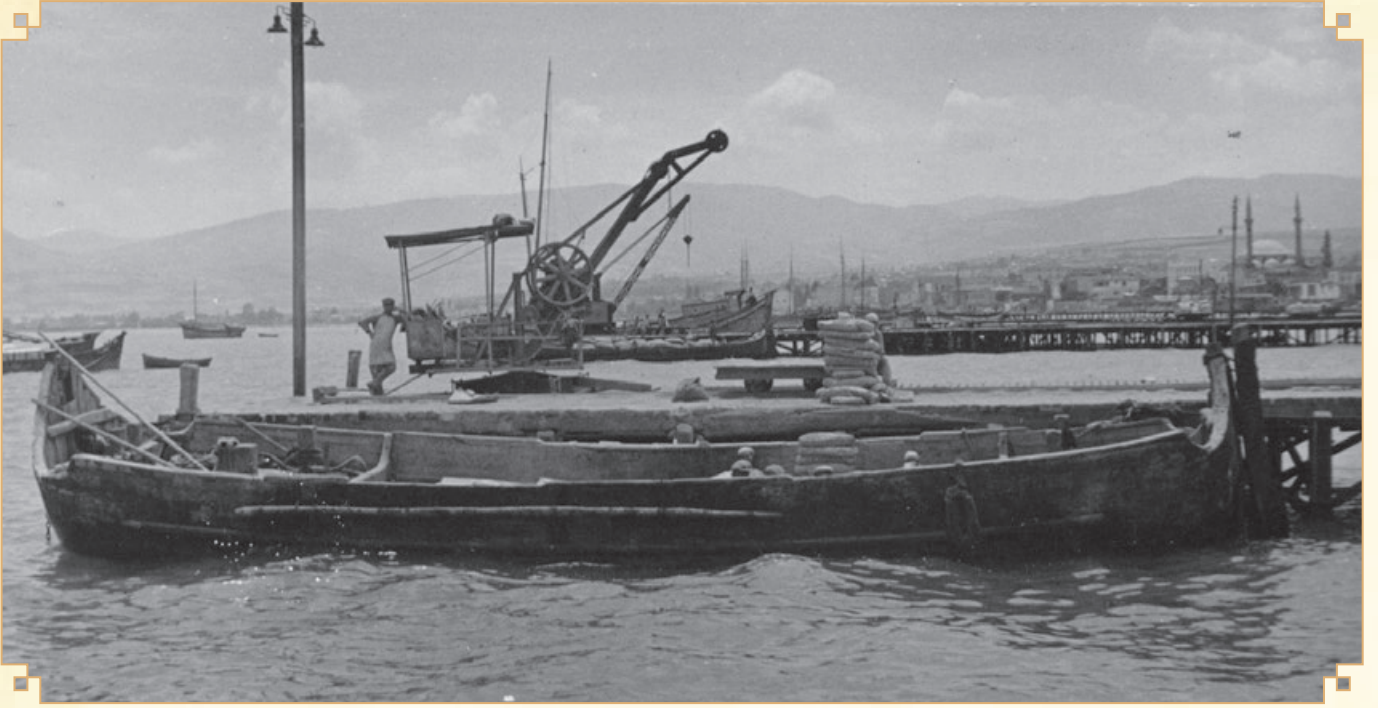

Foto 9. Ülker

Foto 10. Güzel-2

Tanıtma İşareti : X Eski adı : 14
Bağlama limanı ve No : 48 46 Saadet Tipi : Y. motorlu

Geminin
Gross Tonajlıktası : 2.90
Dedeyti : 6.4
Net : 2.29
Azami yolcu sayısı : 10

Baca Forsu : X

Sahibinin
Adı : Sadık Çelik
Adresi : Samsun
Telefon : X

Ebadı				Sürat		Çektiği su		Geminin inşaatı		Yolcu sınıfı	
Tavil boy	Tavil boy	Eni	Derinliği	Boş	Yükü	Boş	Küpe	Tavil	Yer	Tavil	Yer
7.90	X	2.10	1.00	5	9	Boş	0.2	0.7	1940	Samsun	40
						Yükü	0.4	0.6			Mil

Uşkur		Makine		Kazan		Yakıt		Bunker hacmi		Tankları	
Adı	Çatı	Çatı	Boşluk	Çatı	Adı	Çatı	24 saat	Çatı	Adı	Çatı	Adı
1	Boşluk	1	Boşluk	1	Boşluk	1	Boşluk	1	Boşluk	1	Boşluk

Güçlendirme		Anbar		Vincinlerin		Bambaların		Telsiz		Fribordu		Can Filikası	
Adı	Çatı	Adı	Çatı	Adı	Çatı	Adı	Çatı	Adı	Çatı	Adı	Çatı	Adı	Çatı
X	1	6.5	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Seyir cihazları		Aldığı yolcu miktarı	
Radar	Yok	1. Mavi	2. Mavi
✓	X	X	X
Direction F.	X	X	X
Gayro pusla	X	X	X
Adi pusla	X	X	X
Raketleri	X	X	X

Foto 4. Saadet isimli yük motorunun fotoğrafı ve başlıca teknik özelliklerini gösteren karteksin ön ve arka yüzü.

Tanıtma İşareti : X Eski adı : 14
Bağlama limanı ve No : 14 Tümer Tipi : Y. motorlu

Geminin
Gross Tonajlıktası : 2.51
Dedeyti : 3
Net : 1.75
Azami yolcu sayısı : 10

Baca Forsu : X

Sahibinin
Adı : Kemal Çelebi
Adresi : Samsun
Telefon : X

Ebadı				Sürat		Çektiği su		Geminin inşaatı		Yolcu sınıfı	
Tavil boy	Tavil boy	Eni	Derinliği	Boş	Yükü	Boş	Küpe	Tavil	Yer	Tavil	Yer
6.40	X	1.80	0.60	4	5	Boş	0.2	0.7	1940	Samsun	70
						Yükü	0.5	0.7			Mil

Uşkur		Makine		Kazan		Yakıt		Bunker hacmi		Tankları	
Adı	Çatı	Çatı	Boşluk	Çatı	Adı	Çatı	24 saat	Çatı	Adı	Çatı	Adı
1	Boşluk	1	Boşluk	1	Boşluk	1	Boşluk	1	Boşluk	1	Boşluk

Güçlendirme		Anbar		Vincinlerin		Bambaların		Telsiz		Fribordu		Can Filikası	
Adı	Çatı	Adı	Çatı	Adı	Çatı	Adı	Çatı	Adı	Çatı	Adı	Çatı	Adı	Çatı
1	3	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Seyir cihazları		Aldığı yolcu miktarı	
Radar	Yok	1. Mavi	2. Mavi
X	X	X	X
Direction F.	X	X	X
Gayro pusla	X	X	X
Adi pusla	X	X	X
Raketleri	X	X	X

Foto 5. Tümer isimli yük motorunun fotoğrafı ve başlıca teknik özelliklerini gösteren karteksin ön ve arka yüzü.

Tanıtma İşareti : X Eski adı : 43
Bağlama limanı ve No : 299 6x NURAN Tipi : Y. motorlu

Geminin
Gross Tonajlıktası : 2.40
Dedeyti : 5.6
Net : 1.90
Azami yolcu sayısı : 10

Baca Forsu : X

Sahibinin
Adı : Nuri İsmail Tunç
Adresi : Samsun
Telefon : X

Ebadı				Sürat		Çektiği su		Geminin inşaatı		Yolcu sınıfı	
Tavil boy	Tavil boy	Eni	Derinliği	Boş	Yükü	Boş	Küpe	Tavil	Yer	Tavil	Yer
7.15	X	2.29	0.85	5	9	Boş	0.2	0.7	1945	Samsun	40
						Yükü	0.4	0.6			Mil

Uşkur		Makine		Kazan		Yakıt		Bunker hacmi		Tankları	
Adı	Çatı	Çatı	Boşluk	Çatı	Adı	Çatı	24 saat	Çatı	Adı	Çatı	Adı
1	Boşluk	1	Boşluk	1	Boşluk	1	Boşluk	1	Boşluk	1	Boşluk

Güçlendirme		Anbar		Vincinlerin		Bambaların		Telsiz		Fribordu		Can Filikası	
Adı	Çatı	Adı	Çatı	Adı	Çatı	Adı	Çatı	Adı	Çatı	Adı	Çatı	Adı	Çatı
X	1	5.6	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Seyir cihazları		Aldığı yolcu miktarı	
Radar	Yok	1. Mavi	2. Mavi
X	X	X	X
Direction F.	X	X	X
Gayro pusla	X	X	X
Adi pusla	X	X	X
Raketleri	X	X	X

Foto 6. Nuran isimli yük motorunun fotoğrafı ve başlıca teknik özelliklerini gösteren karteksin ön ve arka yüzü.

Tanıtma İşareti : ☒ Eski adı : ☒ 148 45 Ceylan Tipi : Y. Motorlu 18

Batılma İliman ve No : 148 45

Geminin
Gros Tonajlılığı : 3.99
Dedeyti : 9
Net : 3.75
Azami yolcu sayısı : 12

Baca Forsu : ☒

Sahibinin
Adı : Yakup Çelik
Adresi : Hacıhalil - 01050
Telefon : X

E b a d ı		Sür'ati		Çektigi su		Geminin İmza		Seyir sınıfı kutru	
Taviz İmza	Taviz İmza	Eni	Derinliği	Bug	Yükü	Bug	Kıç	Tarih	Yer
8.15	X	2.9	1.15	5	9	Bug	0.2 0.7	1929	Samsun
						Yükü	0.4 0.6		40 mil

Uskur		Makine		Kazan		Yakıt		Bunker		Tankları	
Adı	Cins	Cins	Beygir sayısı	Cins	Adedi	Cins	24 saatlık	Bunker	İmza	Tarih	Satır
1	Beygir	1	16	X	X	Beygir	90	X	X	X	X

Güverte		Anbar		Vinçleri-in		Bumbaları-in		Telsizi		Fribordu		Can Filikası	
Adı	Harat	Cins	Adedi	Adedi	Tahit	Cins	Adedi	Yer	Kıç	Adı	İmza	Tarih	Satır
X	1	9	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Seyir cihazları		Aldığı yolcu miktarı	
Radar	Adı	İ. Mide	II. Mide
Direction F.	X	X	X
Gayro pusla	X	X	X
Adi pusla	X	X	X
Raketleri	X	X	X

Foto 7. Ceylan isimli yük motorunun fotoğrafı ve başlıca teknik özelliklerini gösteren karteksin ön ve arka yüzü.

Tanıtma İşareti : ☒ Eski adı : ☒ 148 46 Saadet Tipi : Y. Motorlu 14

Batılma İliman ve No : 148 46

Geminin
Gros Tonajlılığı : 2.90
Dedeyti : 6.4
Net : 2.29
Azami yolcu sayısı : 10

Baca Forsu : ☒

Sahibinin
Adı : Sadık Çelik
Adresi : Hacıhalil - 01050
Telefon : X

E b a d ı		Sür'ati		Çektigi su		Geminin İmza		Seyir sınıfı kutru	
Taviz İmza	Taviz İmza	Eni	Derinliği	Bug	Yükü	Bug	Kıç	Tarih	Yer
7.90	X	2.10	1.00	5	9	Bug	0.2 0.7	1940	Samsun
						Yükü	0.4 0.6		40 mil

Uskur		Makine		Kazan		Yakıt		Bunker		Tankları	
Adı	Cins	Cins	Beygir sayısı	Cins	Adedi	Cins	24 saatlık	Bunker	İmza	Tarih	Satır
1	Beygir	1	10	X	X	Beygir	60	X	X	X	X

Güverte		Anbar		Vinçleri-in		Bumbaları-in		Telsizi		Fribordu		Can Filikası	
Adı	Harat	Cins	Adedi	Adedi	Tahit	Cins	Adedi	Yer	Kıç	Adı	İmza	Tarih	Satır
X	1	6.5	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Seyir cihazları		Aldığı yolcu miktarı	
Radar	Adı	İ. Mide	II. Mide
Direction F.	X	X	X
Gayro pusla	X	X	X
Adi pusla	X	X	X
Raketleri	X	X	X

Foto 8. Gelincik isimli yük motorunun fotoğrafı ve başlıca teknik özelliklerini gösteren karteksin ön ve arka yüzü.

Tanıtma İşareti : ☒ Eski adı : ☒ 148 46 Saadet Tipi : Y. Motorlu 14

Batılma İliman ve No : 148 46

Geminin
Gros Tonajlılığı : 2.90
Dedeyti : 6.4
Net : 2.29
Azami yolcu sayısı : 10

Baca Forsu : ☒

Sahibinin
Adı : Sadık Çelik
Adresi : Hacıhalil - 01050
Telefon : X

E b a d ı		Sür'ati		Çektigi su		Geminin İmza		Seyir sınıfı kutru	
Taviz İmza	Taviz İmza	Eni	Derinliği	Bug	Yükü	Bug	Kıç	Tarih	Yer
7.90	X	2.10	1.00	5	9	Bug	0.2 0.7	1940	Samsun
						Yükü	0.4 0.6		40 mil

Uskur		Makine		Kazan		Yakıt		Bunker		Tankları	
Adı	Cins	Cins	Beygir sayısı	Cins	Adedi	Cins	24 saatlık	Bunker	İmza	Tarih	Satır
1	Beygir	1	10	X	X	Beygir	60	X	X	X	X

Güverte		Anbar		Vinçleri-in		Bumbaları-in		Telsizi		Fribordu		Can Filikası	
Adı	Harat	Cins	Adedi	Adedi	Tahit	Cins	Adedi	Yer	Kıç	Adı	İmza	Tarih	Satır
X	1	6.5	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Seyir cihazları		Aldığı yolcu miktarı	
Radar	Adı	İ. Mide	II. Mide
Direction F.	X	X	X
Gayro pusla	X	X	X
Adi pusla	X	X	X
Raketleri	X	X	X

Foto 9. Ülker isimli çaparan fotoğrafı ve başlıca teknik özelliklerini gösteren karteksin ön ve arka yüzü.

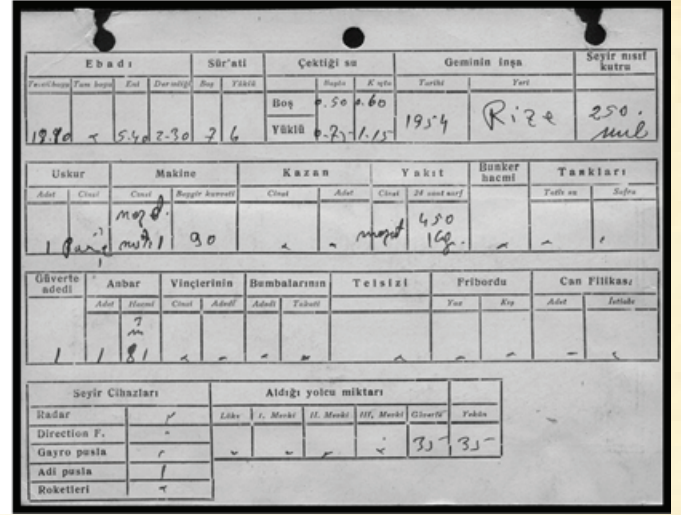

Foto 7. Ceylan isimli yük motorunun fotoğrafı ve başlıca teknik özelliklerini gösteren karteksin ön ve arka yüzü.

İsmi	Tipi	Azami yolcu adedi	İnşa tarihi	İnşa yeri	Sahibinin adı
Saadet	Yük motoru	10	1940	Samsun	Hasan
Tümer	Yük motoru	10	1940	Samsun	Kemal
Nuran	Yük motoru	10	1945	Samsun	Kadir
Ceylan	Yük motoru	12	1929	Sürmene	Yahya
Gelincik	Yük motoru	8	1929	Samsun	Hüseyin
Ülker	Çapar	60	1938	Samsun	S.D.
Güzel-2	Çektirme	35	1954	Rize	Mehmet

Tablo 1. Samsun Limanı'nda faaliyet gösteren deniz araçlarının dan bazılarının genel özellikleri

İsmi	Boy (m)	Eni (m)	Sürati (Boş/Yükli)	Beygir gücü	Yakıt	Ambar hacmi (m³)
Saadet	7,9	2,1	5/4	10	Benzin	6,5
Tümer	6,4	1,8	9/5	8	Benzin	3
Nuran	7,1	2,2	5/4	8	Benzin	5,6
Ceylan	8,1	2,9	5/4	16	Benzin	9
Gelincik	6,3	1,6	5/3	8	Benzin	1,9
Ülker	14,4	4	?	?	?	36,4
Güzel-2	18,9	5,4	7/6	90	Mazot	81

Tablo 2. Samsun Limanı'nda faaliyet gösteren aynı deniz araçlarının teknik özellikleri

belge hükmündedir.

Sonuç

Bu araştırmada, Samsun Limanı ile ilgili olarak daha önce başka araştırmacılar tarafından tespit edilen ve yayınlanan genel bilgiler yardımıyla, tesadüfen ele geçirdiğimiz birkaç belge-fotoğraftan yararlanılarak, Cumhuriyetin ilk yıllarında Samsun Limanı ile ilgili tespitlere yer verilmiştir.

Şüphesiz Samsun bir liman şehridir ve mevcut gelişmelere bakıldığında uzun süre de öyle kalacaktır. Kentin geçmişten günümüze sosyo ekonomik yapısının ortaya konmasında limanın ve orada sürdürülen faaliyetler ile bu faaliyetleri gerçekleştiren insanların geçmişlerinin ve başlıca uğraşlarının ne olduğunun bilinmesi çok önemlidir. Bu bilgilerin kaybolmadan tespit edilmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması ise kent bilincinin ve Samsunluluk

ruhunun canlanmasına katkıda bulunacağı gibi, kentin iktisat tarihi ve geçmişten geleceğe aktardığı ekonomik potansiyelinin ne olduğu hakkında da bir fikir verecektir. Bütün bu bilgiler ise Samsun'un geleceğini şekillendirecek ve onun içinde yaşadığı insanlarla birlikte daha modern ve daha müreffeh bir kent olmasında etkin rol oynayacaktır.

Teşekkür:

2006 yılında Samsun şehri ile ilgili bilgi ve belge araştırmalarımız sırasında Samsun Liman Başkanlığı ziyaret edilmiş, (o tarihteki) Liman Başkanı Sayın Hayri Kâhya liman arşivinin kendisinden önceki dönemlerde temizlik gayesi ya da ihmal sonucu büyük ölçüde kaybolduğunu, fakat yine de ellerinde eskiden kalan bazı defter ve fotoğraflar olduğunu belirtmiştir. Bu araştırmada kullanılan ve ilk kez yayınlanan 7 adet fotoğraflı belge Sn. Kahya'nın kendi çabası ile koruma altına aldığı arşivden elde edilmiştir. Bu vesile

ile Sn. Hayri Kahya'ya gösterdikleri yakın ilgi ve yardımdan dolayı teşekkür ederim.

Kaynaklar

Ali Tanoğlu (1944) "Samsun Limanı ve Hinterland", IV. Üniversite Haftası Samsun, İst. Ün. Yay. No:217, Kenan matbaası, İstanbul, (282-296).

TCDD (1965) Samsun Limanı, TCDD Gn. Md. Yay., İzmir.

Coşkun Topal (2012) Cumhuriyetin İlk Yıllarında Samsun Ekonomisi, Samsun Büyükşehir Belediyesi Kültür Yay. No: 6, Samsun.

Cevdet Yılmaz (2007) "Cumhuriyetin İlk Yıllarında Samsun Limanında Ulaşım ve Nakliyat", İlkadım'dan Cumhuriyete Millî Mücadele, Samsun İlkadım Belediyesi Yay., s.581-595, Samsun. (Metin hazırlanırken ağırlıklı olarak bu yayından faydalanılmıştır).

Samsun Büyükşehir Belediyesi Fotoğraf Arşivi

Samsun Liman Başkanlığı Arşivi

SAYGLION KALESİ

Bünyamin KIVRAK

Ne var ki dünyanın ilk zehir uzmanı, düşmanlarınca -ki annesi de bunlara dahildi- zehirlenme korkusundan vücudunu türlü zehirlere alışık haline getirdiğinden ölemedi ve yanında bulunan Galyalı bir paralı askere kendini hançerleterek öldürttü.

Arsakes, güçlü Roma'ya ve onun Pontus bölgesindeki uydu krallarına kafa tuttuğunda dedelerinin dağ zirvelerindeki zapdedilemez sandığı kalelerine güveniyordu.

Dedesi Mitridat VI. Eupator, Roma baskısına daha fazla dayanamamış, Roma orduları önünden Kırım'a kaçarak oğlu Pharnakes'in yanına sığınmıştı. Orada oğlu da kendisine ihanet edince, son çareyi intihar etmekte bulmuş ve sürekli yanında taşıdığı güçlü zehiri içerek intihara kalkışmıştı. Ne var ki dünyanın ilk zehir uzmanı, düşmanlarınca -ki annesi de bunlara dahildi- zehir-

lenme korkusundan vücudunu türlü zehirlere alışık haline getirdiğinden ölemedi ve yanında bulunan Galyalı bir paralı askere kendini hançerleterek öldürttü. Cesedi Kırım'da tahnit edilerek değerli eşyaları ile birlikte gemiyle bugünkü Çarşamba'ya (Samsun'un Çarşamba ilçesi) gönderildiğinde takvimler M.Ö 63 yılını gösteriyordu.

Bu çok önemli cesedi, onun yıllarca savaştığı büyük düşmanı Romalı Senatör ve General Gnaeus Pompeius Magnus teslim aldı. Büyük krala şanına yakışır bir cenaze töreni yaptırarak onu

Payandalarla desteklenmiş sur

dedelerinin yanına, devrik başkent Sinope'deki kraliyet mezarlığına gömdüğünde onunla birlikte 250 yıllık Pontus İmparatorluğu'nu da toprağa veriyordu.

Böylece Pontus İmparatorluğu'na son veren Pompeius, bölgede bir dizi düzenlemeye gitti. Bir yandan "Roma düzenli" şehirler kuruyor - ki bu şehirlerin sayısı altıdır - bir yandan da bölgedeki Pontus izlerini silmeye çalışıyordu. Bu bağlamda Pontus İmparatorluğu'nun Andrapa'sında (?) Neapolis (Bugünkü Vezirköprü) adı ile yeni bir şehir kurarken, diğer yandan bölgedeki Pontus kalelerini kullanılamaz duruma getiriyordu. Bu kalelerden biri olan Sayglion Kalesini de kullanılamaz duruma getirtti ve bol sulu sarnıçları büyük kayalarla doldurarak battal ettirdi.

Arsakes, dedesi VI. Eupator'un öcünü mutlaka almalı ve yeniden Pontus İmparatorluğu'nu diriltmeliydi. Yapabilirdi. Buna inanıyordu. Bu amaçla M.Ö birinci yüzyılın yarısından sonra etrafı-

na topladığı bir gurup inanmış ve bunlara bağlı birliklerle hareket ederek kendisini bölgenin kralı ilan etti. Böylece Roma'nın bölgedeki uydu yönetiminin kralları Polemon ve Lykomedes'in şimşeklerini üzerine çekti. Elindeki küçük birliklerle dedesinin eski topraklarındaki halkı yanına almaya çalışıyor, zaman zaman Polemon ve Lykomedes birliklerine kayıplar verdiriyordu. Bu duruma bir son vermek için yerel iki kral güçlerini birleştirerek Arsakes'i kovalamaya başladı.

Arsakes kaçıyor ancak korkmuyordu. Zira Sayglion Kalesine doğru gidiyordu. Nasıl olsa kaleyi avucunun içi gibi biliyor ve kalenin kendisini koruyacağına inanıyordu. Vezirköprü Ovasından yukarı doğru tırmanarak kaleye ulaştı. Kuzey yönündeki tırmanma rampasından çıkarken, tüm geçidi tuzakladı. Güneyde surlar vardı ve diğer yönler zaten doğal korunaklıydı. Zirveye yaklaştıkça bir şeylerin ters gittiği belli olmaya başladı. Sağlam zırhlı

*Arsakes kaçıyor
ancak korkmuyordu.
Zira Sayglion Kalesine
doğru gidiyordu. Nasıl
olsa kaleyi avucunun
içi gibi biliyor ve
kalenin kendisini
koruyacağına
inanıyordu.
Vezirköprü
Ovasından yukarı
doğru tırmanarak
kaleye ulaştı. Kuzey
yönündeki tırmanma
rampasından
çıkarken, tüm geçidi
tuzakladı. Güneyde
surlar vardı ve diğer
yönler zaten doğal
korunaklıydı. Zirveye
yaklaştıkça bir
şeylerin ters gittiği
belli olmaya başladı.*

Kalenin dışardan görünüşü

kapı yerinde yoktu, etrafındaki burçlar yıkılmıştı. Hemen güneye yöneldi ve surların da tahrip edildiğini umutsuz gözlerle izlemeye başladı. İşler beklediği gitmiyordu. Bu arada Polemon ve Lykomedes birlikleri arkasından yetişmiş ve son sığınağı olan Sayglion Kalesinin etrafını sarmışlardı.

Arsakes son olarak batı yönü boyunca uzanan devriye yolunun ortasında ustaca gizlenmiş sarnıca yöneldi. Sarnıçta tek damla su kalmamış üstelik dev kayalarla doldurulmuştu. Son güvencesi yaşam kaynağından da yoksun kaldığını anladığında artık her şey için çok geçti.

Günlerce sarnıçtaki dev kayalar

boşaltılmaya ve suya ulaşılmaya çalışıldıysa da bir türlü başarılı olunamadı. Yoğun çalışma hem açlığı hem de susuzluğu daha da şiddetli hale getirdi.

Kaleyi çepeçevre sarmış düşman birliklerininse hiç acelesi yoktu. Yukarıda olanları biliyorlar ve sadece arada sırada yukarıya taciz amaçlı ok atışları yapıyorlardı. Gece olunca ise, susuz Arsakes birlikleri kalenin güneyi boyunca çağıl çağıl akan derenin köpüklü sularının sesini duydukları deliye dönüyorlardı.

Neredeyse her gece kalenin en gizli geçitlerinden dereye inmeye çalışsalar da daha yolu yarılmadan farkediliyor ve ok yağmuruna tutuluyorlardı. Birkaç kaçış

planı da aynı şekilde sonuçlanınca Arsakes birliklerinde huzursuzluk büsbütün arttı. Günlerce yaşanan açlık ve susuzluk sonunda, guruplar halinde rampadan inerek teslim olmaya başladılar.

Yukarıda Arsakes en sadık adamları ve onlara bağlı küçük bir birlikle kalınca Polemon, Arsakes'i onlardan istedi. Zaten günlerce süren susuzluktan bitap düşmüş Arsakes, kılıcını ok ve yayını yere bırakarak bir adım öne çıktı. Polemon birlikleri ona hemen su dolu bir kırba uzattı. Arsakes suyu reddetti. Ne de olsa o Eupator'un torunuydu. Arsakes oracıkta öldürüldüğünde Pontus İmparatorluk ailesinin son ferdi de imparatorluğun kendisi gibi

Arsakes'i susuz bırakan sarnıç

tarihin tozlu sayfalarına gömülüyor ve bu gün Vezirköprü'de bulunan Sayglion Kalesi de Pontus'u tarihe gömen son nokta olarak tarihteki yerini alıyordu.

Bu gün...

Sayglion Kalesi, hemşerimiz Strabon'un ünlü kitabı Geographika'da fiziki görünümü ve konumu ile çok da güzel anlatılır. Strabon bölgemizi sırası ile anlatırken Havza sıcak su kaynaklarından söz eder ve: "... Ayrıca her biri gaga şeklinde uzanan yüksek ve sarp bir dağın üzerinde Sayglion Kalesi vardır. Sayglion'da bulunan ve şimdi terk edilmiş olan bol sulu sarnıç bir çok bakımdan krallara (tabi ki Pontus krallarına) yararlı olmuştur"

Sayglion Kalesinin yeri konusunda tam bir fikir birliği olmasa da, hiç değilse başka bir yer önerilemiyor oluşunu fırsat bilerek ve bilime az da olsa açık kapı bırakarak, Vezirköprü'ye 12 km mesafede Tavşan Dağının Vezirköprü'ye bakan eteklerindeki Büyükkale köyünün sırtını dayadığı kaleyi "Sayglion" olarak kabul ediyoruz.

der ve size orada neler olmuş olabileceğini biraz da hikaye ederek anlattığım Mithridat VI. Eupator'un torunu, kral Pharnakes'in oğlu Arsakes'in hazin sonunu aktarır.

Sayglion Kalesinin yeri konusunda tam bir fikir birliği olmasa da, hiç değilse başka bir yer önerilemiyor oluşunu fırsat bilerek ve bilime az da olsa açık kapı bırakarak, Vezirköprü'ye 12 km mesafede Tavşan Dağının Vezirköprü'ye bakan eteklerindeki Büyükkale köyünün sırtını dayadığı kaleyi "Sayglion" olarak kabul ediyoruz. Ayrıca bu sav, uluslararası araştırmacılar tarafından da destekleniyor. (E. Olshausen, J. Biller, T. Bekker... v.d)

Kaleden Vezirköprü Ovasına bakış

Bu gün elbette modern ve konforlu araçlarımızla Büyükkale köyüne ulaşip, kale dibindeki çitle çevrili bahçeler içerisinden kale tabanına ulaştığımızda eğer antik çıkış rampasını bulamaz isek, neredeyse aletsiz tırmanışı olanaksız kılan kale bedenine ulaşırız. Saat yönünde biraz ilerlersek antik rampayla karşılaşırız ve işimiz bir hayli kolaylaşır. Zaman zaman ana kayaya oyulmuş taş merdivenleri (ki bunlar da başlı başına bir araştırma konusudur. Zira basamakların tam ortası bazen serçe yuvası boyutunda oyuklar ve bazen de at ayağı izi formunda yontular mevcuttur) takip ederek ve zigzaglar çizerek zirveye ulaşırız.

Geriden dairesel biçimli görünen tepenin zirvesi şimdi gözümüzün önünde boylu boyunca düzdür ve bu düzlüğü bozan kayalar da antik dönemlerde düzleştirilmiştir. İki derin kayanın arasından girip, doğu - batı yönünde ilerleriz. Solumuzda Tavşan dağı sırası, yaylalar ve Kızılcakoru Köyü; sağımızda engin Vezirköprü Ovası ve ovanın tabanında modern Vezirköprü... Kalenin hemen dibinde ise Büyükkale Köyü. Tüm Vezirköprü Ovası ve Tavşan Dağı derinliklerine doğru uzanıp giden antik çağın ünlü ticaret yolunu ve daha doğuda yer alan Küçükkale'yi (bu kale başka bir yazıda anlatılacak) ve dahi antikçağın bakır yataklarına

dek uzanan geniş bir panorama sunuyor. Pontus krallarının bu noktayı seçmeleri elbette tesadüf değildi.

Batıya doğru ilerleyince, uzun yürüyüş yolunun ortalarında, kayaların içine gizlenmiş (ama şimdi açıkta duran) meşhur su sarnıcını görürüz. Yaklaşık 2,5 - 3 metre çapındadır. Ana kayanın oyulmasıyla başlamış, aşağıya doğru tuğla örgüyle desteklenmiş ve düzgün perdahlı turuncu bir tabaka ile yalıtım sağlanmıştı. Arsakes'i hayal kırıklığına uğratan ve susuzluğa mahkum eden sarnıç... Biraz daha yürüyüp sola doğru sapınca belli belirsiz yapı kalıntıları ve doğal bir tünel girişini andıran alana

Kalenin doğal giriş kapısı ve devriye yolu

Pompeius'un yıktığı sur, 12. yy surlarının bir metre dışında ve temel düzeyinde görülüyor

ulaşırız. Oradan biraz daha aşağıya inersek yukarıdaki yürüyüş yoluna paralel uzanan surlara ulaşırız. Surlar, kaleye ulaşılması kısmen mümkün olan bir rampayı kesmek için yapılmıştır ve göz ölçümü ile yaklaşık 70 – 75 metre uzunluğundadır.

Ne var ki bu surlar Pontus döne-

mi surları değildir. Pontus döne- mi surları, görülebilen surların bir metre dışında aynı doğrultuda temel düzeyinde izlenebilmektedir. Ünlü Romalı general ve Neapolis şehrinin kurucusu Pompeius'un yıktığı surlar, işte bu surlardır. Şu an ayakta ve en yüksek noktasında 3 metre

yükseklikte ve her 3 metrede bir payanda ile desteklenmiş surlar muhtemelen 12. yy yapısı olmalıdır. Kale her ne kadar M.Ö 64 yılında tahrip edilmiş ve Roma İmparatorluğu boyunca kullanılmamış olsa da Bizans, Danişmend, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde kullanılmış olmalıdır. Vezirköprü'nün Danişmend (?) ve Selçuklu dönemindeki adının Gedegara/ Gedegra oluşu tesadüf değildir. Zira Gedegara: "Büyükkale" anlamındadır. Olasılıkla bu ad, Sayglion kalesinin o dönemde etkin kullanımı ile ilgilidir.

Sonuç ve Öneri

Sayglion, Gedegara, Büyükkale... Bu gün modern Vezirköprü ilçesinin 12 km mesafesinde araştırmacıları beklemektedir. Definecilerin yoğun baskısı altında her yanı delik deşik edilmiş durumdadır. Vezirköprü coğrafyasının hemen her yerinden görülebilen muhteşem bir silüettir.

Ulaşım olanaklarının artmasıyla birlikte ilçeye 15-20 dakikalık mesafedeki Sayglion Kalesi, Vezirköprü'nün son yıllarda artan turizm hareketine yeni bir istasyon kazandırabilir. Ayrıca uzun yürüyüş rotası olarak önerebileceğimiz Merzifon – Vezirköprü rotasının tam ortasında yer alarak iki ilçeyi turizmsel olarak ilişkilendirebilir.

Sayglion'dan Büyükkale Köyü'nün görünüşü

Tavşan Dağı derinliklerine doğru uzanan antik yol

CANIK OYUNCAK MÜZESİ

Ziyaret Günleri
Salı - Çarşamba - Perşembe - Cuma - Cumartesi
10:00 16:00

Çarşamba'nın Önemli Değerlerinden Prof. Dr. ŞABAN KUZGUN

Servet ZEYREK

*İlahiyat eğitimim
sırasında Dinler
Tarihi dersime giren
hocamın ve yüksek
lisans eğitimimde
danışmanlığımı
yapan hocamın da
yetişmesinde büyük
emekleri olmuş Şaban
Kuzgun hocanın...*

**Son senen geldi çattı ey
Şaban!**

**Ne idin, ne oldun, ne
olacaksın?**

Hayat, bir su içimi kadar kısa...

**Gençliğine doymadan
geçiyor...**

Ölmeye hazır ol!

Bu dizelerin sahibi Çarşambalı önemli bilim adamlarından olan Şaban Kuzgun. 1974 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi son sınıfta iken karnesinin arkasına yazmış bu mısraları... Daha o yıllarda "Ölmeye hazır ol!" diyerek kendini her an ölüme hazırlamaya çalıştığı anlaşılan Şaban Kuzgun, ani bir

kaza sonucu genç sayılabilecek bir yaşta vefat etmiştir. İlmî olarak en velûd olacağı çağda vefat eden Şaban Kuzgun'u tanıyanları, akademisyen arkadaşları ve öğrencileri çalışkan, merhametli, sevgi dolu, milletini ve vatanını çok seven, haksızlığa tahammülü olmayan tam bir "Gönül İnsanı" olarak tanımlamaktadırlar.

İlahiyat eğitimim sırasında Dinler Tarihi dersime giren hocamın ve yüksek lisans eğitimimde danışmanlığımı yapan hocamın da yetişmesinde büyük emekleri olmuş Şaban Kuzgun hocanın... Yani hocalarımla hocalarıdır, Şaban Kuzgun. Lisansüstü

eğitimim sırasında bir gün hocamız paramızın olup olmadığını, bir sıkıntımızın olup olmadığını sormuştu ve Şaban Hoca'nın her zaman onlara paralarının olup olmadığını, sıkıntıları olup olmadığını sorduğunu ve hocalarından böyle öğrendiklerini anlatmıştı. Her dersimizde muhakkak bize en azından çay ikramında bulunan hocam yine bu özelliğinin de hocası Şaban Hoca'nın bir özelliği olduğunu söylemişti. Şaban Hoca'nın öğrencisi olmuş ve sonrasında akademisyen olduğu okulunda hocasıyla yedi yıl aynı odayı paylaşmış Huzeyfe Sayım, Şaban Hoca'nın zor şartlar altında okuduğunu anlattığını hatta öğrencilik yıllarında pazarcılık ve işportacılık dahi yaptığını anlattığını söyleyerek, Şaban Hoca'yı "Yardım istemek için her öğrencisinin başvurabileceği bir hoca" olarak anlatmaktadır. Hoca'nın çok eski arkadaşlarından olan Dinler Tarihçisi Harun Güngör, Şaban Hoca'nın bir öğrencisine kız istemek için Ankara'ya gittiğini kızın verilmek istenmemesi üzerine kızın babasını ikna için akşam sekizden ertesi gün sabah üçe kadar dil döktüğünü ve yine başka bir öğrencisi için de kız istemeye Çankırı'ya kadar gittiğini hatta dönüşte kaza yapmasına rağmen bundan hiç şikayetçi dahi olmadığını anlatmaktadır.

Şaban Kuzgun, 1950 yılında Çarşamba'nın Akçatarla köyünde doğmuştur. İlkokulu Kızılot İlkokulunda, orta öğrenimini ise dışarıdan açıköğretim yoluyla tamamlamıştır. Bu

yıllarda hafızlığını ikmal etmiş ve medrese usulü Arapça da okumuştur. Çeşitli yerlerde din görevlisi olarak vazife yaptıktan sonra Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun olmuş, bir taraftan imamlık, bir taraftan öğrencilik yaparak mezun olduğu fakülteden sonra, iki yıl da öğretmenlik yapmıştır. Sonrasında Kayseri Yüksek İslam Enstitüsü'nde 1980 yılında büyük âlim Prof. Dr. Hikmet Tanyu'nun yanında Dinler Tarihi bölümünde asistan olarak akademik hayatına başlamıştır. Türkiye'de Ahmet Mithat Efendi, Hilmi Ömer Buddha, Annemarie Schimmel ve Hikmet Tanyu sonrası Dinler Tarihi alanında yetişmiş en önemli kuşaktır Şaban Kuzgun. Prof. Dr. Hikmet Tanyu'nun yetiştirdiği Günay Tümer, Mehmet Aydın, Abdurrahman Küçük, Ömer Faruk Harman ile aynı kuşaktan. Arapça, İngilizce yanında az miktarda da olsa İbranice ve Farsça bilen Şaban Kuzgun, «Dinler Tarihçilerinin Kutbu» olarak kabul edilebilecek Prof. Dr. Hikmet Tanyu ve Prof. Dr. Bahattin Ögel'in yönetiminde «Hazarların Yahudileşmesi ve Karaî İnancı Üzerine Bir Araştırma» adlı çalışmasıyla doktor, "İslam Kaynaklarına Göre Hz. İbrahim ve Haniflik" adlı çalışmasıyla da doçent unvanını almıştır. Yıllarca Yüksek İslam Enstitüsü ve İlahiyat Fakültelerinde "Dinler Tarihi Bilim Dalı"nda akademisyen olarak görev yapmış olan Şaban Kuzgun, bu alanda birçok öğrenciyetistirmiştir. Akademik hayatı boyunca yüzlerce lisans

*Şaban Kuzgun,
1950 yılında
Çarşamba'nın
Akçatarla köyünde
doğmuştur. İlkokulu
Kızılot İlkokulunda,
orta öğrenimini
ise dışarıdan
açıköğretim yoluyla
tamamlamıştır.
Bu yıllarda
hafızlığını ikmal
etmiş ve medrese
usulü Arapça da
okumuştur. Çeşitli
yerlerde din
görevlisi olarak
vazife yaptıktan
sonra Ankara
Üniversitesi İlahiyat
Fakültesi'nden
mezun olmuş, bir
taraftan imamlık,
bir taraftan
öğrencilik yaparak
mezun olduğu
fakülteden sonra, iki
yıl da öğretmenlik
yapmıştır.*

öğrencisini eğitmenin yanı sıra on doktora, yirmi beş tane de yüksek lisans tezi yönetmiştir. Basılmış olan beş tane kitap, çeşitli akademik hakemli dergilerde yayınlanan onlarca akademik makale, değişik yerlerde sunulan tebliğler, bildiriler, araştırma raporları bırakmıştır. Özellikle Yahudileşmiş bir Türk boyu olan Hazar Türkleri ile ilgili yapmış olduğu doktora çalışması akademik dünyada çok ilgi görmüş ve bu araştırma "Hazar ve Karay Türkleri" adıyla kitap olarak da basılmıştır. Şaban Kuzgun'un İlahiyat çevrelerinde heyecan oluşturan diğer bir eseri de "Dört İncil, Yazılması, Derlenmesi, Muhtevası, Farlılıkları ve Çelişkileri" adlı eseridir. Hristiyanların kutsal olarak gördükleri dört İncil arasındaki çelişkilerin ortaya konduğu bu eser sahası açısından çok önemli bir eserdir. Hocanın doçentlik tezi de "Hz. İbrahim ve Haniflik" adıyla kitap olarak basılmıştır. Bu eserlerin yanında "Kayseri ve Çevresindeki Ziyaret ve Ziyaret Yerleri" ve "Dinler Tarihi" isimli iki eseri daha bulunan hocanın Dinler Tarihi alanında onlarca akademik makalesi de mevcuttur.

Kayseri Yüksek İslam Enstitüsü ile Erciyes Üniversitesi ve Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültelerinde görev yapmış olan Şaban Kuzgun, 1988-1989 yılları arasında Kuveyt Üniversitesinde Araştırmacı Öğretim Üyesi olarak, 1994-1999 yılları arasında da Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde dekan olarak

görev yapmıştır. 1996 yılında Dışişleri Bakanlığı tarafından bir heyetle on beş günlüğüne İran'a görevli olarak gönderilmiş, 1997 yılında da Cumhurbaşkanlığı tarafından Türk-İsrail Antlaşması için bir heyetle İsrail'de bulunmuştur.

Hocalarına karşı da çok vefalı olan Şaban Kuzgun hocası Hikmet Tanyu'nun yapmayı planladığı fakat gerçekleştiremediği bir projeyi yapmayı hedefliyordu. Türkiye'nin tamamının inanç coğrafyasını çıkarmayı amaçlayan bu çalışmaya başlayan Şaban Kuzgun, bu çalışmasını maalesef nihayete erdirememiştir. Lisansüstü eğitim gören öğrencilerine yaşadıkları ilin veya memleketlerinin inanç coğrafyalarını geleneklerini araştırmayı tez konusu olarak veren hoca, buradan elde ettiği veriler ve kendi topladıklarıyla büyük bir proje hayal etmişti. Şüphesiz siyasî olarak karşılığı da olan bu projenin tüm ülke sathında ses getirmemesi olanaksızdı. "Dinlerarası Diyalog" konusunda çekinceleri olan ve daha önce-

den Urfa'da yapılan Dinlerarası Diyalog Sempozyumu'na alternatif olarak yapılan bir sempozyum sonrası dönüşte Şaban Kuzgun, Kayseri yakınlarında 14.05.2000 tarihinde elli yaşındayken vefat etmiştir.

Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi tarafından 2000 yılında basılan "Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi"nin 5. Sayısı 'Prof. Dr. Şaban Kuzgun Armağanı' başlığıyla hoca için basılmış; ayrıca Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi tarafından 2001 yılında basılan "Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi"nin 11. Sayısı 'Prof. Dr. Şaban Kuzgun'un Anısına' başlığıyla hocaya armağan edilmiştir. Ayrıca Hüsamettin Karataş tarafından 2002 yılında "Şaban Kuzgun'un Dinler Tarihi Bilimindeki Yeri" ismiyle hakkında bir de yüksek lisans tezi hazırlanmıştır.

Hocanın kaleme aldığı kitaplar ve akademik makalelerinden bazılarının isimleri şöyle:

Kitapları:

- 1-Hazar ve Karay Türkleri Türklerde Yahudilik ve Doğu Avrupa Türklerinin Menşei Meselesi, Üçbilek Matbaası,1983 - Seda Yayınları,1985 - Alıç Matbaacılık,1993 - Bilge Kültür Sanat 2015.
- 2-İslam Kaynaklarına Göre Hz. İbrahim ve Haniflik, Seda Yayınları,1985 - Bilge Kültür Sanat 2015.
- 3-Dinler Tarihi, Bilge Kültür Sanat 2017.

Şaban Kuzgun'un İlmî Çevrelerde Çok Ses Getiren "Dört İncil Yazılması Derlenmesi Muhtevası Farlılıkları ve Çelişkileri" adlı eseri

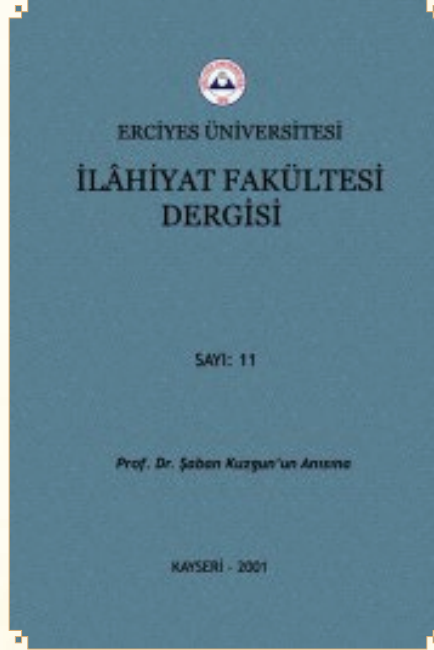
4-Dört İncil, Yazılması, Derlenmesi, Muhtevası, Farlılıkları ve Çelişkileri, Metinler Matbaacılık.1991 - Ertem Matbaası,1998 - Fazilet Neşriyat,2008.

5-Kayseri ve Çevresinde Ziyaret ve Ziyaret Yerleri (Abdülvahap Taştan, Huzeyfe Sayım, Harun Güngör ve Ünver Günay ile beraber), Kayseri Büyükşehir Belediyesi Yayınları, 1996.

Makalelerinden Bazıları

1- Misyonerlik ve Hristiyan Misyonerliğinin Doğuşu Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Cilt 1, Sayı 1, Oca 1983, Sayfalar 59 - 82

2- Kur'an-ı Kerim'e Göre Hristiyanlık ve Hristiyanlar

"Şaban Kuzgun'un Anısına" Adıyla Yayınlanan Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisinin 11. Sayısı

- Asrımızda Müslüman - Hristiyan Münasebetleri (Tartışmalı İlmî Toplantılar Dizisi) İlmî Neşriyat, İstanbul, 1993, Sayfalar 61 -79

3- Biruni'ye Göre Dinler ve İslam Dini Kitabında Günay Tümer'in İzlediği Metod - Dinler Tarihi Araştırmaları Sayı:1 Dinler Tarihi Yayınları, 1998, Sayfalar 121 - 124.

4- Hristiyan Misyonerlerin Türk-İslam Ülkelerindeki Faliyetleri - Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Elazığ, 1999, Sayı:4, Sayfalar 331 - 338.

5- Mukayeseli Dinler Tarihi Araştırmalarında Karşılaşılan Problemler ve Düşünülen Çözümleri - Türkiye I. Dinler Tarihi Araştırmaları

"Prof. Dr. Şaban Kuzgun Armağanı" Adıyla Basılan Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi'nin 5. Sayısı

Sempozyumu (Samsun - 24-25 Eylül 1992)

6- Şehristani'nin Hayatı, Kişiliği, Eserleri ve el-Milel ve'n-Nihal Adlı Eserinin Dinler Tarihiyle Alakalı Bölümlerinin Tercümesi Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Cilt 3, Sayı 2, Ocak 1985, Sayfalar 179 - 208

7- Misyonerlik ve Hristiyan Misyonerliğinin Doğuşu - Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Sayı 1, 1983, Sayfalar 59 - 82.

8- Atalarımız Şamanist Değildi - Tarih ve Düşünce Dergisi, Mart 2000, Sayı:6, Sayfa:32

9- Arap Aleminde Dinler Tarihi Araştırmalarına Birkaç Örnek Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi Cilt 1, Sayı 1, Oca 1983, Sayfalar 301 - 312

SEYYAHLARIN İZİNDE LADİK

İzzet ACAREL

*Ladik'imiz hakkında
notları yorumlamadan
önce, kendi
tarihimizle ilgili
bilgileri yabancılardan
öğrenmenin hüznüyle
neler yapmalıyız
elbette düşünmeye
başladık.*

Yıl 1879 Yine bir Yabancı'nın Ladik izlenimleri ...Tabii ki herkes görevini yapıyor.Amacımız bu adamlar ne arar güzelim vatanımızda demek yerine tarihe düştüğü notlara dikkatinizi çekmek .Her şey iğneden ipliğe not edilmiş.İşte tam burda insanlar ürettikleri kadardır demekten kendimizi alamıyoruz.

Ladik'imiz hakkında notları yorumlamadan önce, kendi tarihimizle ilgili bilgileri yabancılardan öğrenmenin hüznüyle neler yapmalıyız elbette düşünmeye başladık. Bu anlamda ülkemizin geleceğinden umutlu olduğumu belirtmek isterim. Yitirdiklerimizi düşündükçe de bu gafletin sonunda ne hale geldiğimi-

zin fotoğrafını da görmek gerekir. Resimlerde görüldüğü gibi bahse konu camiide hiçbir şey orijinale uygun yapılmadığı gibi camiinin parçalarını da saklayamamışız.Kesme taşlar,sütun ve başlıkları (6 şar adet) muhteşem tek kubbe vs....Merak ediyorum acaba kaç tane handa havuz vardır? Yolcuya kimliği sorulmadan ikram sunmak ne yüce davranıştır! Derinöz deresindeki gizlenmiş ve can çekişen muhteşem köprüyü bulduk amayanındakiHan'danherhangibirize maalesef rastlayamadık. Yazılanları okudukça bitki örtüsüne ve manzara-ya tekrar dikkatlice bakmayı tavsiye etmenin gerekliliğini belirtmek isterim.İnsan vatanını sever çünkü orda nefes alır tavsiye ederim efendim...

Henry Franshawe TOZER

"İngiliz Protestan papazı ve Oxford Üniversitesi Exeter Koleji öğretim üyesidir.

Osmanlı topraklarına gelmeden önce, Protestanlık dini eğitimi görmek için İngiltere'ye giden Kayseri-Talaslı Yakupyan'dan Türkçe ve Ermenice dillerini öğrenmiştir. Aynı kişiden ve başka taraflı kaynaklardan Ermenilerin Osmanlı devirlerinde ağır baskılar altında olduğu, ağır işkencelere uğratıldığına dair ön yargılı ve asılsız bilgiler edinmiştir.

Berlin anlaşmasından sonra, Osmanlı devletine zorla kabul ettirilen uluslar arası bir sorun haline getirilen "Ermeni Meselesi"nin gündemde tutulduğu yıllarda Anadolu'ya bir çok seyahat yapmıştır.

Osmanlı Devletindeki İngiliz emperyalist yayılcılığının üç önemli ayağından birisi olan İngiliz Protestan kiliseleri; H. F. Tozer'i, sözde Türkiye Ermenistan'ı ve Anadolu'da, Ermeniler hakkında araştırmalarda bulunmak üzere Osmanlı devletine göndermişlerdir.

H. F. Tozer ve arkadaşı Bay Crowder ile birlikte, 18 Temmuz 1879'da Amasya'ya gelmişler gerekli çalışmalarını yaptıktan sonra 21 Temmuz 1879'da şehirden ayrılarak, Yozgat'a hareket etmişlerdir.

Aynı yılın Eylül sonlarına kadar,

bütün Doğu Anadolu'yu dolaşan H. F. Tozer buralarda, hep Ermenilerle ilgilenmiş, bazı tespitlerinde doğru olsa bile Türklere karşı fanatik bir tavır sergilememiştir." (Ali TUZCU)

'Ladik kasabası, hemen yanında Akdağ'ın yükseldiği sıra dağların arkasında, ovanın kenarında yer almaktadır. Büyük bir ormanlık alanın çevrelediği şehir adeta bir manzara tablosunu andırır. Asya'da "Laodicea" ismiyle doğmuş olan eski antik şehir bugün Ladik olarak varlığını sürdürmektedir. Yine böyle bir değişiklik

"Laodiecea Combusta" Adlı şehir için de geçerlidir. Bu şehir bölgenin güneyinde yer alır ve günümüzde Ladik olarak adlandırılır. Ladik eski çağlarda çok seçkin bir tarihe sahip gibi gözükmez. Buna rağmen, kahverengi taştan iki uzun minaresiyle göze çarpan hoş bir camiye sahiptir. Caminin kendisi çok etkileyici bir kubbeye sahiptir ve birbirine çapraz şekilde yerleştirilen tuğla ve taşlardan inşa edilmiştir. Süslü sütunlarla desteklenmiş, harika bir giriş (kapı) camiye hoş ve otantik bir hava vermiştir. Gece kaldığımız han ise, ortasında geniş bir havuz bulunan büyük bir meydana bakar. Dışarıdaysa, atların su içmesi için bir yalak bulunur. Bu yalağın iki yanında muhtemelen antik şehrin kalıntısı olan iki kasvetli kolon yer alır. Çevredeki insanlar, sabah bir bayram havası içinde burada toplanırdı. Üstlerine akla gelen her rengin bulunduğu yelek-

Osmanlı topraklarına gelmeden önce, Protestanlık dini eğitimi görmek için İngiltere'ye giden Kayseri-Talaslı Yakupyan'dan Türkçe ve Ermenice dillerini öğrenmiştir. Aynı kişiden ve başka taraflı kaynaklardan Ermenilerin Osmanlı devirlerinde ağır baskılar altında olduğu, ağır işkencelere uğratıldığına dair ön yargılı ve asılsız bilgiler edinmiştir.

Tarihi DERİNÖZ Köprüsü

Gülhatmi Çiçeği

Bu konuda bana; özellikle yurt dışından belge desteği sağlayan saygı değer ağabeyim,dostum Hayrettin ŞEN beyefendiye şükranlarımı sunuyorum. Belge bilgileriyle destek veren değerli büyüğümüz Süleyman GÖKMEN'e ve İskender Efendi'nin torunu Ayla Hanıma sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Doğum Tarihi: 1884

Vefat Tarihi: 1967 (83 yaşında)

Defnedildiği Yer: Samsun Asri mezarlığı

Görevi, mesleği: Kadı, Müftü

İskender Fevzi SEVÜK (Tsvivadze) 1884 yılında Çürüksu (Kobuleti) kasabesindeki Dagva köyünde dünyaya geldi. Babası Esed Tsvivadze Annesi ise Hacer Japaridzedir. Çürüksu'da gürcü okulu olmamasından dolayı ilk okul eğitimini ailesinin desteğiyle özel öğretmen yardımıyla tamamladı. Babasını erken yaşta kaybeden İskender Fevzi SEVÜK'ün (Tsvivadze) yetiştirilmesini annesi Hacer Japaridze üstlendi. Daha sonra akrabaların destekleriyle eğitimi devam etmesi için İstanbul Fatih medresesine gönderildi. Öğrencilik yıllarında İskender Tsvivadze Memed, Hasan, Aslan, Abidin, Süleyman, Zia ABAŞİDLERLE ve Loman Efendi KARTSİVADZE ile tanışma imkanı buldu. İstanbuldaki Feriköy mahallesindeki Gürcü katolik kilisesine sık sık ziyaret ederek ve buradaki Kütüphanesinde Gürcü kültür tarihiyle tanıştı.

Fatih medresesini tamamladıktan sonra İskender Fevzi Sevük (Tsvivadze) müderris, ilahiyat profesörü unvanını aldı ve eğitimini daha da derinleşmesi için Mısır'a gitti. Orada Kahire'deki El-Ezher Üniversitesinde Hukuk Fakültesinden mezun olup anavatanına döndü. Eğitimi tamamlamış İskender

Davut Paşa (Çarşı merkezindeki) Camiinden kalan tek sütun başlığı. Maalesef kesme taşlardan ve sütunlardan hiç biri yok.

Davut Paşa (Merkez) Camii

Fevzi SEVÜK (Tsvadze) memleketine döndükten sonra Çürüksu (Kobuleti) kasabasında müftülük ve kadılık görevine atandı. Daha sonra ise Batum'da kurulmuş Müftülük meclis başkanlığı görevine atandı. Sonraki yıllarda Tiflis'te yeni kurulmuş Doğu Dilleri Fakültesi açılınca İskender Tsvadze'yi Türkçe ve Arapça öğretmeni olarak davet ettiler. Orada bir süre Üniversite öğrencilerine Arap ve Türk dili (Rusça bilgisi de vardı) öğretmeye devam etti. Bu surede zamanın büyük bilim adamlarıyla; Akaki Şanidze, Giorgi Akhvlediani, İvane Djavakhişvili ve Arnold Çikobavayla yakın dostlukları oluştu.

İskender Fevzi SEVÜK (Tsvadze) son derece eğitilmiş Özgün bir şahsiyetti. Kendisi Memed Abaşıdze ile birlikte Gürcistan ve Acaristan'ın (Adjara) bağımsızlığı için mücadele veriyordu. Mitinglere gelen insanlara bağımsızlığın önemini ve müslüman gürcülerin birliğininin ehemmiyeti üzerine konuşmalar yaptı. Acaristan'da Gürcü okulların açılması için her zaman elinden gelen mücadeleyi sürdürdü.

1917 yılında 19 kasım tarihinde Tiflis'te Gürcistan Birinci Milli Kongresi açıldı. Kongrenin faaliyet kapsamında Acaristan'dan (Adjara) gönderilen Mehmet Bey Abaşıdze ve dava arkadaşları aktif rol üstlendiler. Aralarında

İskender Sevük'de (Tsvadze) vardı, kendisi bu kongrenin açılışında selamlaşma konuşması yaptı. ("Gürcistan gazetesini" 1917 yıl. 257. say). Kongre sonucunda Memed Bey Abaşıdze, Cemal-Bey khimşiaşvili, Receb Nijaradze ile İskender Tsvadze Acaristan'dan (Adjara) Milli Meclise üye olarak seçildiler.

Gürcistan Bağımsız Demokratik Cumhuriyeti kurulunca, Mehmet, Haydar, Hasan Abaşıdzeler ile İskender SEVÜK (Tsvadze) ve dava arkadaşların temel gayesi Acaristan'ın anavatanına geri dönmeyiydi. Gürcistan'da Sovyet Hükümeti kurulduktan sonra Müftülük kurumu ve makamı kaldırıldı. İskender SEVÜK'e din adamı olduğundan kolay zulmettiler ve hem müftülük hem kadılık görevinden aldılar. Bundan sonra da bir süre Batum camiiinde sadece fahri hocalık yapabildi.

1930 yılında Çürüksu (Kobuleti) Parti Merkez Komite Başkanlık üyesi İskender SEVÜK'ün yakın arkadaşı Tengiz JGENTİ tatil yapmaktaydı. Onunla konuştuktan sonra İskender SEVÜK'ün ve ailesinin Acaristan'ı terk etmesi gerektiği kararlaştırıldı. Muhtemelen ciddi bir istihbarat alınmıştı. 1931 yılında büyük sıkıntılarla ailesi ve 17 arkadaşıyla birlikte Türkiye'ye sığındı. Sırasıyla Posof, Artvin, Ordu ve Amasya'da fahri imamlık yaptı.

Türkiye'ye gelişinin ilk 3 yılında çok sıkıntılar çekmiştir. Amasya'ya gelmeden önce Salıpazarı Kuşçuvaz (Sarı Hasan) köyünde 3 ay kalmıştır. Amasya'da Mehmet Bey Abaşıdze'nin kardeşi Amasya Şehri Kadılar Meclis Başkanı (baro) olan Hasan Bey Abaşıdze'nin yakın alakasıyla Amasya Akyazı köyüne yerleşir.

İskender SEVÜK (Tsvadze) ve ailesi mühacirlikten doğdukları topraklara bir daha dönemeydiler. İskender'in eşi Nargül SEVÜK (Narguli Çkonıa), Oğulları Muhammed, zamanında Hulo (Khulo) kasabasında Çiftçiler Gençlik Lisesi Başkanı idi. Ancak mühacirlikte nişanlısını (Guliko Kaikatsişvili) düşünce düşünce vefat etti. İkinci oğlu Ahmet 1913 yılında Çürüksu'da doğdu. Çürüksu Birinci Lisesini ve Batum Pedagoji Enstitüsünü tamamladı. İskender SEVÜK'ün ikinci oğlu olan Ahmet Batuma geri gidebilmeyi doğduğu toprakları görebilmeyi başardı. İskender SEVÜK'ün bunlardan başka bir kızı (Makbule) birde oğulları (Mahmut) vardır ki çocuklarını Türkiye ve Acaristan sevgisiyle yetiştirdi. Ahmet Sevük (Tsvadze) Türkiye'de büyük otorite kazanmış ve gürcü diaspora geliştirmesi için çok çabalamıştı.

İskender SEVÜK (Tsvadze) 1967 Yılında Samsun'da vefat etti. Kabri Samsun Asri mezarlığındadır.

ATAKUM'DA 5 Bin Öğrenciye Kırtasiye Yardımı

Atakum Belediyesi tarafından, Pazartesi günü başlayacak eğitim-öğretim yılı öncesi, ihtiyaç sahibi öğrencilere kırtasiye yardımı yapıldı. Başkan Taşçı, "Çocukların eğitimi önceliğimizdir" dedi.

Atakum Belediyesi olarak hayata geçirdikleri Hayır Çarşısı projesi kapsamında ilkokul, ortaokul ve lise öğrencilerine kırtasiye malzemelerini teslim eden Atakum Belediye Başkanı İshak Taşçı, "Tüm çocukların eşit imkanlara sahip olması için çalışıyoruz" dedi.

Atakum Belediyesinin ihtiyaç sahiplerinin yüzünü güldüren projesi Hayır Çarşısı, yeni eği-

tim öğretim yılının başlaması nedeniyle kırtasiye yardımlarına başladı. İlçedeki 5 bin öğrenciye kırtasiye yardımı yapacaklarını ifade eden Atakum Belediye Başkanı İshak Taşçı, "İki gün sonra başlayacak olan yeni eğitim-öğretim yılında okula gidecek çocuklarımızın kırtasiye eksiklerini gidermek için harekete geçtik. İlçemizde belirlediğimiz dar gelirli ailelerin 5 bin çocuğu Pazartesi günü

ders başı yapacak. Bugün Atakumlu hemşerilerimizden gelen kırtasiye yardımlarını ihtiyaç sahibi 500 çocuğa teslim ettik. Atakum Belediyesi olarak çocuklarımızın eğitimini önemsiyoruz. Bu anlamda ilçemizde sosyal dengeyi sağlamak ve eğitimde başarıyı artırmak amacı ile gerçekleştirdiğimiz sosyal yardımlarımıza devam edeceğiz” diye konuştu.

Atakum Belediyesi olarak ilçedeki okullara da ciddi yatırımlar yaptıklarını söyleyen Atakum Belediye Başkanı İshak Taşçı, “Göreve geldiğimiz günden bugüne geçen 4 buçuk yıllık süreç içerisinde ilçemizdeki okullara özel önem verdik. Çocuklarımızın

eğitim yuvalarının fiziki imkanlarını iyileştirme adına gerçekleştirdiğimiz çalışmalarla, bakım, onarım, çevre düzenlemelerinin yanı sıra okullarımıza birçok yeni tesis kazandırdık. Alanı yeterli olan okullarımızın bahçelerine halı sahalara inşa ettik, bazı okullarımızın konferans salonlarını yeniledik. Bu çalışmalarımız için Atakum Belediyesi olarak yaklaşık 6 buçuk milyon TL bütçe harcayarak, Atakum’da eğitime yapılan yatırım anlamında rekor kırdık. Çocuklarımızın eğitimi bizim için son derece önemlidir. Atakum Belediyesi olarak eğitime destek vermeye devam edeceğiz” ifadelerini kullandı.

Tekkeköy Belediyesi Zübeyde Hanım Hanımlar Konağı *Hizmete Girdi*

*Tekkeköy Belediyesi
tarafından Aşağıçınık
Mahallesi'ne yapılan
Zübeyde Hanım Hanımlar
Konağı düzenlenen
görmemli açılış programı
ile hizmete girdi.*

İçerisinde bayanlara özel eğitim ve kurs salonları, çocuklar için kreş, sıbyan okulu, kafeteryası, alt katında fitness ve spor salonu ile mescit ve önünde kır düğün salonu ile üç katlı bölgede örnek bir proje olarak hayata geçen Aşağıçınık Zübeyde Hanım Hanımlar Konağı birçok sosyal, kültürel, sportif ve eğitim faaliyetlerini yerine getirecek. Aynı zamanda nişan, düğün sünnet gibi açık hava eğlence organizasyonları da konak bahçesinde gerçekleştirilebilecek. Kadınlar ilçeye kazandırılan bu konak sayesinde, boş zamanlarını yararlı etkinliklerle değerlendirerek spor ve kurslar ile

çeşitli eğitimlerden ücretsiz olarak yararlanabilecek.

Hanımlar Konağı Her Türlü Etkinliğe Ev Sahipliği Yapacak

Açılış öncesinde konuşma yapan Tekkeköy Belediye Başkanı Hasan Togar, "Bayanlar burada birçok aktivitenin yanında her türlü eğitim ve kurslardan ücretsiz yararlanabilecekler. Yine bayanlara özel gün ve toplantılarını da bu hanımlar konağımızda yapabilecekler. Aşağıçınık Hanımlar Konağımızı diğer hanımlar konağımızdan ayıran en önemli nokta ise önünde bulunan kır düğün salonu ve yanındaki

spor alanıdır. Aşağıcınık bölgesindeki düğün, nişan, sünnet gibi daha birçok eğlence ve etkinliğin açık alanda yapıldığını hesaba katarak ve daha önce evlerin önündeki açık alandaki eğlencelerde yaşanan can kayıplarını düşünerek böyle bir çalışmayı hayata geçirdik. Aşağıcınık bölgemiz ve yakın çevresindeki mahallelerimizdeki bayanlar burada boş zamanlarını değerlendirmenin yanında spor ve kurslar ile çeşitli eğitimlerden ücretsiz yararlanabilecekler. Yine hanımlar konağımızda internet ve kütüphane de var. Anneler çocuklarının araştırmalarını ve ödevlerini burada yapabilecek” dedi.

4,5 yılda Birçok Hizmet Kazandırdık

İlçemize 4,5 yıl içerisinde birçok hizmet kazandırdık. Yollardan parklara, tesislerden spor alanlarına her alanda güzel eserler ortaya koyduk. Vatandaşlarımızın çay içmeye bile yeri yokken, bugün onlara en güzel hizmeti getirdik. Sevgi Tekkesi ve Saklı Bahçe diye iki nezih aile mekânını ilçemiz halkıyla buluşturduk. Bugünde Haymeana Hanımlar Konağımızın ardından ikinci konağımız olan

Zübeyde Hanım Hanımlar Konağının açılışını hep birlikte yapıyoruz. Bu tesislerimizin isim babası Samsun Valimiz Osman Kaymak’tır. İlçemize yapmış olduğu ziyaretler esnasında tesislerimize önermiş olduğu isimleri tesislerimize verdik. Bunu da buradan hatırlatmak istedim. Ayrıca ben bugün bir şeyin daha müjdesini vermek isterim. İlçemize önümüzdeki günlerde inşallah 5 derslikli bir okulu daha kazandıracakız. Çocuklarımız için kollarımızı sıvadık. Hemen konağımızın yan tarafındaki okulumuzun yanına hayırsever iş adamımız tarafından okul inşaatı kısa süre içinde başlatılacak. Açılışımıza katılan protokolümüze ve bizlere her zaman destek veren hemşehrilerime çok teşekkür ediyoruz” şeklinde konuştu.

Bayanlar İçin Anamlı Yatırım

Daha sonra konuşan Samsun Büyükşehir Belediye Başkanı Zihni Şahin, “Zübeyde Hanım Hanımlar Konağı Tekkeköy Belediyemizin yapmış olduğu çalışmalar neticesinde ilçeye kazandırılmış olan güzide eserlerden birisi. İlçede bulunan bayanlara hayırlı uğurlu olsun. Bu hizmetlerin tabii ki arkası gelecek. İnşallah burada ba-

yanlar boş zamanlarını değerlendirerek ücretsiz olarak kurs ve eğitim alacaklar. Onlar için güzel bir aktivite olacağına inanıyorum” diye konuştu.

Kaymak, Togar Canla Başla Mücadele Ediyor

Son olarak konuşan Samsun Valisi Osman Kaymak ise, “Tekkeköy Belediye Başkanımız Hasan Togar gerçekten ilçemiz için canla başla mücadele ediyor. Tekkeköy ilçesini güzelleştirmek ve halka hizmet etmek için elinden geleni yapıyor. Böyle güzel bir tesisi buraya kazandırdığı için de kendisine teşekkür ediyoruz” şeklinde konuştu.

Konuşmaların ardından Zübeyde Hanım Hanımlar Konağının kurdelesini protokol üyeleri tarafından kesilerek açılışı gerçekleştirildi. Daha sonra protokol üyeleri hanımlar konağını gezerek Tekkeköy Belediye Başkanı Hasan Togar’dan konak hakkında bilgiler aldılar.

Açılışa Samsun Valisi Osman Kaymak, Büyükşehir Belediye Başkanı Zihni Şahin, Tekkeköy Kaymakamı Günay Öztürk, AK Parti Tekkeköy İlçe Başkanı Hayri Ağırlar, İlçe teşkilatı, meclis üyeleri, STK temsilcileri ve muhtarların yanı sıra çok sayıda vatandaş katıldı.

Samsun Büyükşehir Belediye Başkanı Zihni Şahin: **SAMSUN'UN İSTİHDAM SORUNUNU ÇÖZECEĞİZ**

*Samsunumuzu 19 Mayıs
1919'un 100. yılına
Cumhuriyetimizin 100.
yılı olan 2023 yılına
hazırlamak için önemli
projelerimiz var.*

Samsun Büyükşehir Belediye Meclisi Eylül ayı ilk toplantısında 45 gündem maddesi oylanarak komisyonlara havale edildi. Meclis toplantısı, Cumhuriyet Meydanı'nda bulunan Büyükşehir Belediyesi Meclis Salonu'nda, Meclis Başkanı Zihni Şahin başkanlığında yapıldı. Eylül ayı 16. birleşiminin 1. oturumuna ait toplantıda, gündem maddelerinin komisyonlara havale edilmesine karar verildi. 45 gündem maddesine ilave 3 gündem dışı maddenin de gündeme alınmasına oy birliği ile karar verildi.

"BU YAZ OTELLERDE YER KALMADI"

Gündem maddelerinin komisyonlara havale edilmesinin ardından Samsun Büyükşehir Belediye Başkanı Zihni Şahin, gündeme dair açıklamalarda bulundu. Türkiye ve Samsun'u hedeflerine taşımak için belediyeler olarak önemli çalışmalarının olduğunu belirten Başkan Şahin, "Samsunumuzu 19 Mayıs 1919'un 100. yılına Cumhuriyetimizin 100. yılı olan 2023 yılına hazırlamak için önemli projelerimiz var. Samsun'u tanıtmaya adına

büyük çalışmalarımız var. Samsunumuzun turizm potansiyeli çok fazla. Geçmiş dönemlerde Samsun'da bir çok otel yapıldığında basında 'Samsun oteller mezarlığı olacak' diye yazdılar. Sektörle ilgilenen arkadaşlarla otellerin doluluk oranını görüştük. Bu yaz otellerde yer kalmadı. 'Otel mezarlığı olacak' gibi bakılan oteller doluyorsa bunun arkası gelecektir. Tanıtımlarımız arttıkça insanlar Samsun'u gezmeye gelecektir" dedi.

"TRAFİKLE SORUNUYLA İLGİLİ ÖNEMLİ ÇALIŞMALARIMIZ VAR"

İstihdamlar ilgili sorunların bulunduğunu belirten Başkan Şahin, "Organize Sanayi Bölgemizin genişlemesiyle ilgili bir çalışmamız var. Alternatif rezerv alanlarla ilgili çalışmalarımız var. Bana göre Samsun'un en önemli problemi istihdam. Bu konuda herkesin desteği ile istihdam noktasında Samsun'u yatırımların arttığı bir yer hali-

ne getireceğiz. Belediye olarak biz bu yatırımların önünü açacağız ama yatırımcıları da buraya davet etmek bizim boynumuzun borcu. Bu noktada önemli adımlar atıldı. Bundan sonra da atacağımız adımları sizlerle paylaşacağız. Çinli ve Türkiye'deki büyük bir firma ile dijitalleşme adına çalışmalarımız var. Özellikle şehrimizdeki trafik problemlerini azaltma noktasında çalışmalarımız var. Bu konudaki gelişmeleri meclisimizle paylaşacağız" diye

Kavak Belediye Başkanı İbrahim Sarıcaoğlu O HAIN GECEYİ UNUTMAYACAĞIZ

"Her aşaması eşsiz vatanseverlik ve kahramanlık destanlarıyla dolu olan milli mücadele sonucunda kazandığımız bağımsızlığı, milletimiz milli birlik ve beraberlik anlayışıyla her zaman koruyacaktır. Son günlerde ülkemizde yaşanan hain saldırıları gerçekleştirenler şunu asla unutmasınlar ki, devletin ve milletin varlığına karşı sıkılan her kurşunun, atılan her bombanın hesabı sorulacak, cezası mutlaka verilecektir. Türkiye'nin bütünlüğüne, milletimizin birliğine, beraberliğine saldıranlar hak ettikleri cevabı alacaklardır. Unutulmamalıdır ki, söz konusu vatansa gerisi teferruattır. 30 Ağus-

tos Zaferi, savaş meydanlarında kazanılan askeri zaferin ötesinde, tarihi şanlı zaferlerle dolu aziz milletimizin bağımsızlığından asla taviz vermeyeceğini gösteren ve kurtuluş mücadelesi veren diğer ulusları cesaretlendirerek, mücadele etmelerini sağlayan bir zafer olmuştur. Bizler her zaman olduğu gibi bugün de birlik ve beraberlik içinde hareket ederek, ecdadımızın emaneti olan Cumhuriyetimizi hakkıyla muhafaza ve müdafaa etmek üzere canla başla çalışıyor, belirlenmiş olan hedeflerimize doğru kararlılıkla ilerliyoruz. Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde 26 Ağustosta başlayan

ve 30 Ağustosta eşsiz bir zaferle sonuçlanan Başkomutanlık Meydan Savaşı ile vatan topraklarımız kurtarılmış, milletimiz hürriyet ve bağımsızlık içinde yaşama onuruna kavuşmuştur. Tarihimizin kıvanç dolu dönüm noktalarından biri olan bu büyük gün milletimizin özgürlük için son hamleye karar verdiği tarihin adıdır. Bu büyük gün vesilesi ile başta Cumhuriyetimizin Kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere kahraman şehitlerimizi ve gazilerimizi hürmet, minnet ve şükranla anıyor, tüm halkımızın 30 Ağustos Zafer Bayramını kutluyorum.

**KÖŞELİ
YAZILAR**
Tefvik Yılmaz DEMİR

Yakında

CUMHURBAŞKANI ERDOĞAN AÇTI

*Samsun'un Markası
Üstün Avize
Kırgızistan imam
Serahsi Camii'nin
avizelerini yaptı!*

Samsun'un önemli markalarından Üstün Avize, Diyanet İşleri Başkanlığı ve Türkiye Diyanet Vakfı tarafından Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te yaptırılan, Bişkek Cumhuriyet Merkez İmam Serahsi Camii'nin avizelerini yaptı.

Üstün Avize'nin görkemli avizelerinin takılmasının ardından Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Kırgızistan Cumhurbaşkanı Sooronbay Ceenbekov tarafından

açılan cami avizeleri Samsun'un gururu oldu.

Başkan Erdoğan, caminin mimarisinin, gerek külliye bütünlüğü içindeki konumuyla, hem dost ve kardeş ülke Kırgızistan'a hem de Orta Asya coğrafyasına önemli katkılar sağlayacağına inandığını vurgulayarak avizelerin güzelliği de dikkatinden kaçmadı ve bizzat Üstün Avize sahibi İlyas Çiçek'i tebrik etti.

Erdoğan şöyle devam etti:

"7 bin metrekarelik bir alanda, 37 metre kubbe yüksekliği, 4 minaresi, iç ve dış avlusuyla toplam 20 bin kişiyi bulan ibadet alanıyla burası tam anlamıyla bir külliye'dir. Camimiz ve külliyesi, Anadolu ve Orta Asya arasında geçmişte

var olan din, dil, tarih, kültür ve muhabbetin inşallah yeniden yeşermesine vesile olacaktır. Muhabbetten Muhammed oldu hasıl, Muhammed'siz muhabbetten ne hasıl? Evet, her muhabbetin sevgililer sevgilisi Peygamberimiz Hazreti Muhammed Mustafa

Sallallahu Aleyhi Ve Sellem Efendimizi barındırması gerekiyor. Bu eserin, kardeşler arasında birliğin, dirliğin, huzurun ve barışın adeta sembolü haline dönüşmesini temenni ediyorum. Zira biz, iki yarı devlet ama tek milletiz. Hepsinden öte tek ümmetiz."

SAMSUN'DAN ARTVIN'E 1869 SALNAMESİNDE PONTOS VE LAZİSTAN

Tamer ÇİLİNGİR

*Fransız vapurları
Pazartesi günleri
İstanbul'dan hareketle
İnebolu, Samsun, Ordu
ve Giresun'a uğrayarak
Perşembe günü Trabzon'
varırlar. Her Cumartesi
Trabzon'dan hareketle,
aynı iskelelere uğrayarak
İstanbul'a gider.*

1869 yılında Trabzon Vilayeti- nin idari yapısı

Trabzon Vilayeti 4 sancaktan oluşur: Trabzon Sancağı, Canik Sancağı, Lazistan Sancağı, Gümüşhane Sancağı.

TRABZON SANCAĞI

Kaza ve Nahiye-ler:
Nefs-i Trabzon Şehri
Vakf-i Kebir Nahiyesi
Akçabaat Nahiyesi
Vakf-i Sagir Nahiyesi
Maçka Nahiyesi
Rize Kazası
Kura-i Seba Nahiyesi
Of Kazası

Sürmene Nahiyesi
Tirebolu Kazası
Görele Nahiyesi
Maa (birlikte) Nahiye-i Kurık
Giresun Kazası
Keşap Nahiyesi
Akköy Kazası
Bucak Kazası
Perşembe Nahiyesi
Maa Ulubey Hapsemane Nahi-
yesi
Aybastı Nahiyesi

CANİK SANCAĞI

Maa Maden-i Kabi Samsun
Kazası
Kavak Nahiyesi

Nahiyesi ile Bucak kazasında demir madeni imal edilmektedir. Rize kazasında yağlı taş denilen bir nevi maden çıkarılıp lazut ve fasulye tarlalarına mahsulün daha iyi olması için serpilme-
tedir.

Yine kirece benzer bir nevi taş Batum tarafına götürülerek satılır.

Yomra nahiyesinde Trabzon'a 4 saat mesafede bir adet kurşun madeni vardır. Ve bir seneden beri imalat yapılmaktadır.

Ayrıca Bucak kazasında Çağnas ve Sağırlı çevresinde kasabaya 5 saat mesafede bir bakır madeni bulunmuştur.

Canik Sancağı

(Salnamede bu konuda bir bilgi yok.)

Lazistan Sancağı:

Livana kazasına 15 saat mesafede Ercivan ve Loncor dağlarında demir madenleri var ise de masraflı olduğu için imalat yapılamamaktadır.

Gümüşhane Sancağı:

Gümüşhane'de pek çok maden vardır. Bunların çoğunluğu sim madenidir.

Torul kazasında Korum, Karfur Dağı, Tepebaşı ve Zigana'da madeni cevher bulunmasına rağmen. Çok fazla gelir elde edilememektedir.

Kürtün'de 3 adet maden vardır. Kelkit kazasının hükümet merkezi olan Çiftlik kasabasına olan 3 saatlik mesafede kurşun madeni olup 200-300 batman kadar kurşun çıkarılmakta bu da Bayburt ve Erzurum tarafına satılmaktadır.

MAMULAT VE MENSUCAT

Trabzon Sancağı

Trabzon'da keten imal edilip Halep tarafına satılır. Ayrıca kuyumculuk ve bakırcılık sanatları var ise de bunlar yerelde satılmaktadır.

Tirebolu kazasında kayık ve sandal inşaatı yapılır.

Bu kazada çimşir ağacından kaşıklar; gürgen, kestane ve kızıl ağaçlardan tekne, çanak ve kepçe imal edilir. Kaşıklar Erzurum ve Erzincan'a; çanak, kepçe ve tekne İstanbul ile İskenderiye ve Trablusgarp şehirlerine götürülüp satılır.

Görece nahiyesinde tüfenk çakmağı ve karakulak denilen bıçak yapılmakta, civar kazalarda satılmaktadır.

Giresun kazasında bakırcılık ve kuyumculuk sanatları olup imal edilen ürünler Osmanlı'nın çeşitli şehirlerinde satılır.

Kura-i Seba nahiyesinin bazı köylerinde yılda tahminen 500 top kadar kaba keten bezi imal edilip civar nahiyelere satılmaktadır.

Rize kazasında yılda tahminen 20 bin top miktarı gömleklik ince ve gayet beyaz keten bezi imal edilip Erzurum, Bağdat, Arabistan ve İstanbul'a satılmaktadır. Of kazasında bir miktar kara keten bez ve siyah şal diye tabir edilen kumaş imal edilip Erzurum ve Malatya taraflarına satılmaktadır.

Canik Sancağı

Samsun kazasında kuyumculuk ve bakırcılık sanatları yapılır ve kaza içerisinde satılır.

Terme nahiyesinde kestane ve gürgen ağaçlarında tekne, tabak vb eşyalar imal edilip, İstanbul'a yollanır.

Çarşamba kazasında kestane ve

gürgen ağacında tekne, kavata ve tabak; kamıştan hasır ve kendirden çuval imal edilir. Ayrıca çerakise tüfenkçileri altı defa patlar tabanca ve kama imal ederler. Bu ürünler Samsun ve çevresinde satılır.

Lazistan Sancağı

Batum ve Hopa'da bir nevi siyah aba imal edilir. Ayrıca bakırcılık ve kuyumculuk sanatları icra edilir. Ürünler yerelde satılır.

Acara-i Sufla nahiyesinde tüfenk ve kama imal edilip yine Lazistan sancağında satılır.

Gönye nahiyesinde topraktan çanak ve çömlek ile tuğla yapılır. Batum ve Livana taraflarına nakledilip satılır. Ayrıca balık ağı imal edilip İstanbul'a satılır.

Atina nahiyesinde ipek imal edilip İstanbul ve Rize'ye satılır.

Arhavi kazasında bakırcılık ve kuyumculuk sanatları icra edilir. Üretilen ürünler kazada satılır.

Kendir üretilir. İstanbul'da satılır. Dağlarda yetişen sarmaşık denilen bir nevi ot iskemle imalatı için İstanbul'a gönderilir.

Livana kazasında şile adı verilen kırmızı bez ve menuse adı verilen siyahlı alaca bez imal edilip Ardahan ve Kars taraflarına satılır.

Gümüşhane Sancağı

Gümüşhane'de çorap ve ayak yemenisi ve meşin imal edilir.

Kürtün nahiyesinde ise kilim ve küfe imalatı yapılır.

ORMANLAR

Trabzon Sancağı

Tirebolu kazası: Çam ve köknardan ibaret ağaç başı adı verilen bir ormanlık alan vardır. Tersane için bu ormandan kereste sağ-

lanır.

Giresun kazasında Akkakrik denilen üç saat mesafede şeba ormanları vardır ki bu ormanlarda meşe ve köknar çamı ağaçları vardır.

Akköy nahiyesinde beş kıta orman vardır ve bu ormanlar ekseri çam ve doruk diye adlandırılan ağaçlar ara sıra meşe, karaağaç ve eframbul denilen ağaçlardır. Kereste nakli mümkün olmadığı için bu ağaçlardan hiçbir şekilde istifade olunamamaktadır.

Kura-i Seba nahiyesinde 6 kıta orman vardır. Bu ormanlarda çam, pelit, kızılğaç ve gürgen ağaçlarından oluşur.

Of kazasında üç büyük orman bulunmaktadır. Yarım, haldizen ve büyük harman ormanları. Bu ormanlar karaağaç ve köknar ağaçlarından oluşmaktadır.

Aybastı nahiyesinde baş altı adet orman olup bu ormanlarda yalnızca gürgen ağaçları vardır. Nakil uygun olmadığı için bu ormanlardan da yararlanılamamaktadır.

Canik Sancağı

Nefs-i Samsun kazasında 7 adet orman olup bu ormanlarda meşe ve gürgen ağaçları vardır. Memleketin birçok yerine nakledilir.

Ünye kazasında 4 adet orman olup Eşçar ağaçlarından oluşur.

Fatsa nahiyesinde 4 adet orman olmasına rağmen buradan da mevkileri uygun olmadığı için kereste çıkarılamaz.

Karakuş nahiyesinde Eksitepe dağından Yalın yaylasına kadar bir orman vardır. Bu ormandan da istifade edilememektedir.

Çarşamba kazasında 7 kıta orman olup bu ormanlardan kesilen ağaçlar tersane ve Top-

hane-i Amire'ye nakledilir.

Kavak nahiyesinde gürgen ve meşe ağaçlarından oluşan orman vardır. Buradan çıkan keresteler Samsun'a gönderilir. Terme nahiyesinde Gölardı ve Gürgen dağı ve Karaboğaz civarında üç kıta orman vardır. Bunlar meşe, karaağaç, çınar ve gürgen ağaçlarından oluşmaktadır. Karaağaç kerestesi ve bazen gürgen kerestesi tersane ve Ünye taraflarına gönderilir.

Alaçam nahiyesindeki Püskül ormanından çıkan meşe ağaçlarından keresteler İstanbul'a nakledilir.

Lazistan Sancağı

Batum kazasında Çakü ve Batum namında iki adet orman olup bu ormanlarda kestane, kızılğaç ve gürgen ağaçları vardır. Yerel kereste ihtiyaçları bu ormanlardan çıkarılır.

Hopa nahiyesinde ağastı adı verilen bir orman olup komar, gürgen, ıstırc ve kızılğaç ağaçlarından oluşsa da bu ormanlardan pek fazla yararlanılamamaktadır.

Livana kazasında Evtengü adında bir orman olup mevki araba ve hayvan ulaşımına uygun olmadığı için kereste nakil yapılamaz. Çürüksü nahiyesinde Orthınal namında bir orman vardır. Kestane, pelit, ardıc, gürgen ve kızılğaçlardan oluşmaktadır. Sınır bölgesi olduğu için buradaki ormanlardan da yararlanılamamaktadır.

Gümüşhane Sancağı

Gümüşhane'de büyük orman olmayıp ahalinin ihtiyacını karşılayacak bazı küçük ormanlar vardır. Bu ormanlar gürgen, çam ve meşe ağaçlarından oluşur.

Kelkit kazasında Köseadağı, Karamiş ve Ayrank isimlerinde üç adet orman vardır. Ve bu ormanlardan çıkarılan keresteler Erzincan ve Bayburt tarafına nakledilir.

NEHİRLER

Trabzon Sancağı

Trabzon'a 10 saat mesafede Yerköprü isminde bir bölgeden çıkıp Trabzon şehrine 20 dakika mesafede denize dökülen Değirmenderesi adında bir nehir vardır. Osman Paşa'nın Valiliği zamanında bu nehirden alınan su ile Trabzon şehrinin çoğu mahallelerinin su ihtiyacı telafi edilmiştir.

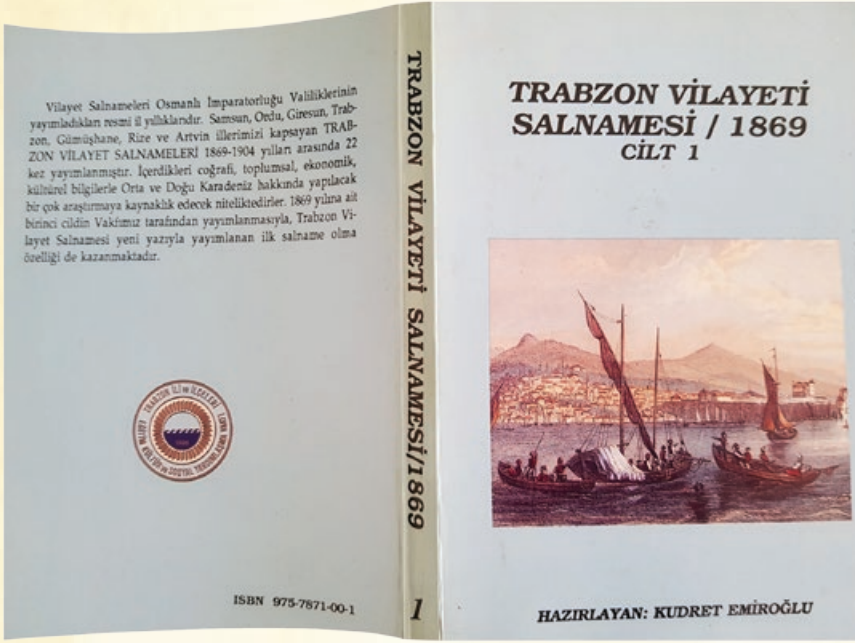
Akçabaat nahiyesinde 7 adet nehir olup tümü Karadeniz'e dökülür fakat içlerinde kayık ve sandal yüzdürülemez.

Tirebolu kazasınad Gümüşhane'den yukarıda Kavuk dağından çıkıp Espiye'de Gelevera ve Karahisar-i Şarki'de bulunan Erimez dağından çıkıp yine Espiye'de denize ulaşan Yağlıdere isimlerinde üç adet ırmak var ise de bunların hiçbirinde kayık ve sandal işletilemez.

Bucak kazasında Turna suyu ve Çivil isminde iki adet nehir vardır. Bu nehirlerin bir çeyrek kadar mesafesine kayıkla gidilebilir.

Akköy nahiyesinde Pazar suyu ve Balta ismi verilen iki adet ırmak vardır. Bu ırmaklarda kayıkla seyir ve hareket edilir.

Rize kazasında bulunan ırmaklardan birisi Rize ile Of kazası sınırında cereyan eden Kalopatoma namında ünlü nehir olup Kura-i Seba'dan doğup Rize kasabasına 5 saat mesafede

denize dökülür. Bir çeyrek mesafesine kayıkla gidilebilir.

Rize kasabasına iki saat mesafede Erik Liman İskelesi'nde ve Argalos deresi tabir edilen bir başka nehir yine Roş deresi diye tabir edilen nehir Karadere taraflarından doğup kasabaya 10 dakika mesafede Roşi mahallesiyle Emin Eldin mahallesi ortasında denize dökülür. Rize'de Medrese deresi olarak da tabir edilir.

Askaros namıyla meşhur bulunan nehir Hemşin semtlerinden doğup kasabaya bir saat bir çeyrek zamanda denize dökülür.

Fetkos deresi kasabaya üç saat mesafede denize dökülür.

Mapavri nahiyesinde Büyük Dere namıyla meşhur Hemşin'de doğup Rize kasabasına dört saat mesafede Pazar deresi ile birleşip denize dökülür.

Canik Sancağı

Samsun kasabasında Mert ırmağı ve Kürtün Irmağı adı verilen iki adet nehir var ise de bunlarda kayıkla gidilemez.

Çarşamba kazasında İskil Irmağı adı verilen bir nehirde 50 kilelik-

ten 500 kileliğe kadar kayıklar yüzdürülür.

Celis Dağlarından doğup Turhal ve Amasya taraflarından cereyan ederek Niksar nahiyesinde bir başka nehirle birleşip Çarşamba kasabasına 4 saat mesafede denize dökülür.

Yine Çarşamba kazasına iki saat mesafede Abdal Irmağı adı verilen Hıdırlı'dan doğup Kurşunlu Çiftliği'nden cereyan ederek Karaboğaz adı verilen bölgede denize dökülür.

Terme nahiyesinde Karakuş dağlarından gelip denize dökülen, içinde 50 kilelikten 500 kileliğe kadar kayıkların yüzebileceği Meriç adı verilen meşhur bir nehir vardır.

Ünye ile Terme nahiyesinin hududunda Akçay adı verilen nehir İfraz dağlarından gelip Kirazlık dağlarında denize dökülür.

Bafra kazasında Kandil Irmağı adında bir nehir olup Sivas tarafından doğan ve Vezirköprü civarından Boyabat tarafından cereyan ederek Gökırmağı ile birleşip Bafra kasabasına 4 saat mesafesi olan aşağı Kürt-

ler bölgesinde denize dökülür.

Lazistan Sancağı

Livana kasabasından cereyan eden Sarısu diye adlandırılan Çoruk Nehri'nin asıl çıkış yeri Bayburt havalisinde olup Oltu ve Şavşat taraflarından Livana'ya kadar birkaç küçük nehirle birleşip Batum'a değin cereyan edip Batum'da denize dökülür.

Batum'dan Livana'ya ya da Livana'dan Batum'a bir buçuk günde kayıklarla gidip gelinir. Hatta ticaret nakli yapılır.

Hemşin nahiyesinden cereyan ile Atina nahiyesinde Ardeşen İskelesi'nde denize dökülen Fırtına deresinde bazı ufak kayıklar işleyebilir.

Gümüşhane Sancağı

Nefs-i Gümüşhane'den doğan Harşit Irmağı Tirebolu kazasında denize dökülür. Bu nehir gayet taşlık olduğundan kayık işletilemez.

Of dağından doğup Torul kazasından cereyan edip bazı küçük nehirlerle birleşerek Tirebolu kazasında denize dökülür.

Tandırılık ve Eşgeli dağlarından doğan Kovans nahiyesinde cereyan eden Seviran ismindeki nehir Tirebolu'da denize dökülür.

Kaynak: Tamer Çilingir'in Kudret Emiroğlu'nun hazırladığı TRABZON VİLAYETİ SALNAMESİ 1869 CİLT 1'den derlemesi

İhracatta Güvenin Adresi

Adres: Çobançeşme Mah. Eren Sok. 2/4 Bahçelievler / İSTANBUL

Tel: +90 (212) 652 11 70 Fax: +90 (212) 652 11 80

Web: www.vatandisticaret.com E-mail: vtn.istanbul@gmail.com

MONDi'DEN MEVSİM NORMALLERİNİN ÇOK ALTINDA FİYATLAR

Oturma Grupları

2.973 TL

Yatak Odaları

3.588 TL

Yemek Odaları

4.297 TL'den

**başlayan*
fiyatlarla!**

*Kampanya ve tavsiye edilen perakende fiyatlarımız 01.09.2018 - 31.10.2018 tarihleri arasında geçerlidir. New Lilya Midi Takım (3+2+1), Villa Yemek Odası Takımı (Vitrin,Büfe,Büfe Aynası, Açılır Masa, 4 Adet Sandalye), Villa Yatak Odası Takımı (4 Kapılı Gardrop, Tuvalet Masası, Tuvalet Aynası, Başlık, 2 Adet Komodin) için geçerlidir. Kampanya koşullarıyla ilgili ayrıntılı bilgi için, lütfen bir Mondİ Yetkili satıcısı'na başvurunuz. Tipografik hatalardan Mondİ sorumlu tutulamaz. Peşin fiyatına 12 taksitle ödeme koşulları tüm ürün gruplarında WORLD üyesi olan bayilerimizde geçerlidir.